

Drie Koningen. Interessant artikel met vele foto's. — Het internationaal bureau voor maten en gewichten. Met talrijke belangrijke foto's. — Karl Legien †. — Groot Amsterdam. — Zonderlinge bespanningen.

No. 27
(1)
5 Jan.
1921.

AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
20 CENT

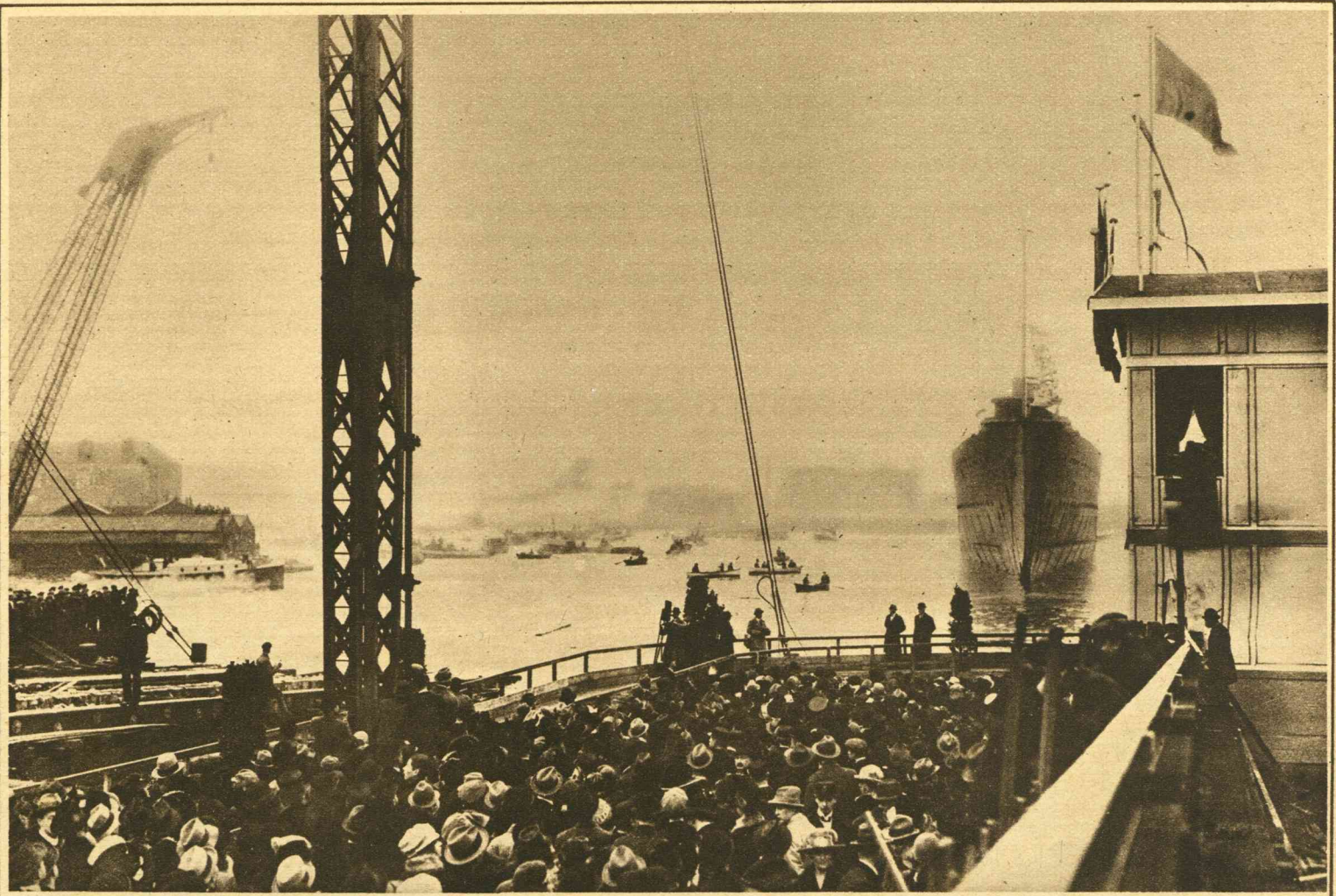
Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS
PER
KWARTAAL
f 2.25

TEWATERLATING VAN DEN KRUISER SUMATRA

Verleden week had in tegenwoordigheid van H.M. de Koningin en Z.K.H. Prins Hendrik de tewaterlating plaats van den lichten kruiser „Sumatra“, gebouwd op de Scheepswerf van de Ned. Scheepsbouw Mij. te Amsterdam, en bestemd voor den dienst in Ned.-Indië. H.M. de Koningin verrichtte de plechtigheid van het wegnemen der laatste beletselen en deed het schip dus van stapel loopen. Op onze bovenste foto ziet men de koningin, op de werf rondgeleid door een der directeurs. De andere kiek geeft een idee van de belangstelling die er voor deze plechtigheid was. Geheel rechts op de foto de speciaal voor het koninklijk echtpaar gebouwde loge. De „Sumatra“ is reeds van stapel geloopt.

Drie-Koningen

W ie den Vlaamschen Duik Almanak opslaat, vindt den 6den Januari aangeduid, gelijk eertijds algemeen gebruikelijk was, als Dertien-dag, d. w. z. de 13de dag na 25 December, welke de sluitdag was van het oude feest der twaalf gewijde nachten, waaraan het Duit-sche Weihnachten zijn naam ontleent. Door de Christelijke Kerk is deze feestdag in verband gebracht met het bezoek der drie Wijzen uit het Oosten, later tot Koningen ver-

spelen werden ook de drie Koningen niet vergeten, getuige o. a. hoe den 6en Januari 1498, na den Vesper, drie Priesters, als koningen getooid, door verschillende deuren, te paard de nieuwe kerk te Delft kwamen binnenrijden. Op het koor zongen knapen, die engelen verbeeldden, het „Gloria in Excelsis”, terwijl beneden anderen, als herders gekleed, zich bevonden. Voorts werd door de kerk een fonkelende ster voortbewogen, welke boven het hoogaltaar staan bleef om den Koningen den Jonggeborene te wijzen.

Ook op straat hadden vertooningen plaats, de rederijkers voerden allerlei aangekleede poppen, de Koningen, de Apostelen, den reus Goliath e. a. voorstellend, op wagens rond, omstuwd door de menigte, die, vaak barbevoets, met brandende kaarsen* in de hand, de Koningen huldigde. Overigens zag men in stad en dorp, gelijk ik het een kwart eeuw geleden nog op het platteland van Noord Holland aanschouwde, personen rondgaan met de ster, onder welke zich soms nog een beweegbaar poppenspel bevond, b. v. het paleis van Herodes en Bethlehem's stal voorstellend. Meestal waren er drie „zangers met de ster”, min of meer potsierlijk uitgedost, van wie een zich het aangezicht zwart gemaakt had, verbeeldende den Koning van Moorenland. Van een der geliefde Driekoningen-liedjes, welke zooveel als een uitlegging van het poppenspel wilden zijn, luiden de eerste regels:

Wij komen getreden met onze starre,
Lauwerier de Cransio,
Wij kwamen al voor Herodes zijn deur
Herodes de Koning kwam selver veur,
Lauwerier de Knier.

Eigenaardig is het, dat wij in scheepsjournalen, nog uit het begin der 19de eeuw, vernemen hoe aan boord onzer oorlogsbodems het zingen met de ster niet versmaad werd. Een drietal schepelingen, van wie een zich 't gelaat zwart gemaakt had, vervulden de rol van sterzanger.

Behalve in de kerk en op straat, werd Driekoningen met bijzondere voorliefde en vaak met groote uitbundigheid — getuige de voorstelling, welke de Belgische kunstschilder Jordaens er van geeft — als huiselijk feest gevierd, waarbij het Driekoningenbrood, hetwelk de herinnering aan de oude, Heidensche offerkoek bewaart, allerm minst mocht ontbreken. Wie de er in verborgen boon vond, was tot Koning van het feest aangewezen. Of de oorsprong van de boon moet gezocht worden in de omstandigheid dat de oude Germanen zich gedurende het feest der twaalf nachten, hetwelk als Bevruchtings Tijdperk bij uitnemendheid gold, van boonspijs hadden te onthouden of dat wij hier met een overblijfsel van de oude manier van stemrecht uitoefenen, ook wel „te Boone gaan” genoemd, te doen hebben, is niet met zekerheid uit te maken. Soms werd de boon door een porseleinen poppetje vervangen, gelijk men dit laatste zag in het Museum voor Folklore te Antwerpen. — Tot meerder vroolijkheid gaf de Trekbrieff aanleiding, zooals die voorheen, benevens de Kroon, aan den vooravond van het feest o. a. langs Amsterdam's straten geveert werd. Zoo'n „Keuningsbrieff” bestond uit een vel papier, waarop 16 plaatjes, elk met een versje. Wij zien hier Koning en Koningin, Raadsman, Rentmeester, Secretaris, Kamerling, Hofmeester,

Oude Trekbrieff met zestien prentverbeeldingen.

heven, aan de kribbe te Bethlehem. Zij staan nu eens te boek als Ator, Sator en Perator en dan weer als Caspar, Melchior en Balthasar, welke laatste namen het opschrift verklaren C+M+B†, hetwelk men in sommige streken boven huis- of staldeur aanbrengt tot wering van booze geesten. Volgens berichten werden hun lijken ontdekt door Keizerin Helena, die ze liet overbrengen naar Byzantium, vanwaar zij, tijdens den eersten kruistocht, naar Milaan werden vervoerd. Frederik Barbarossa heeft ze vervolgens, na inname der stad, ten geschenke gegeven aan den Aartsbisschop van Keulen, waar, in den Dom, hun schedels nog den bezoeker getoond worden. Van overal werden bedevaarten naar deze relikwieën ondernomen, in de stad, die drie kronen in haar wapen voert. Wie de reis niet maken kon, kocht zich minstens een amulet, in den vorm van een „Driekoningen-prent”, (zooals bewaard wordt in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage), welke in aanraking was gebracht met de genoemde schedels en die ten doel had te vrijwaren voor ongelukken op reis, ziekte en plotselingen dood.

Bij de middeleeuwsche geestelijke tooneel- of mysterie-

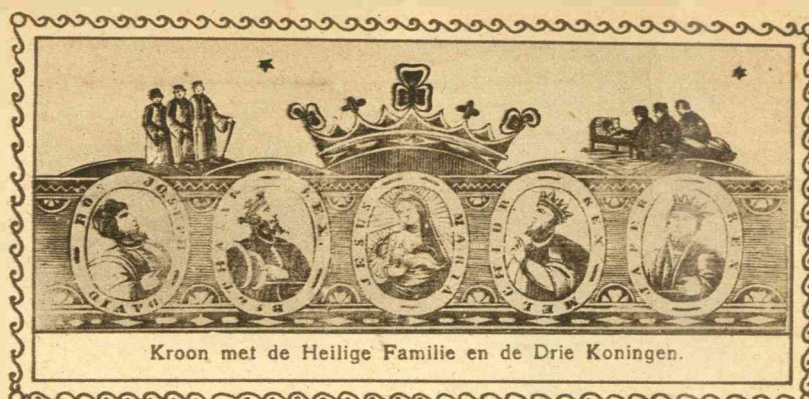
Driekoningenfeest te Antwerpen. Naar de schilderij van Jordaens (pl.m. 1678).

Amulet of voorbehoedmiddel, waarvan een afdruk in de Kon. Bibliotheek te 's-Gravenhage berust.

Voorsnijder, Proever, Schenker, Zaager, Speelman, Portier, Kok, zelfs Zot en Zottin. De gastheer en gastvrouw zorgden er voor, veertien gasten te noodigen. De 16 strookjes van den brief werden opgerold in een hoed dooreen geschud, waarna, bij trekking, ieder zich zijn of haar functie zag aangewezen. Soms ook werd den gasten vooraf aangezegd welke rol zij zouden hebben te vervullen en waarvoor ieder hunner te zorgen had. De koning gaf zijn huis en den wijn, de koningin den hoofdschotel, de hofmeester kaarsen en kaarten enz., terwijl de zot en de zottin hun geestige zetten en aardigheden hadden mee te brengen, tot vermaak der gasten. In het bovengenoemd Museum in de Scheldestad zag ik een aardige verzameling Koningsbrieven, alsmede een nagemaakte koningskoek met de zooveel beschreven, op staafjes gerolde strookjes van den Prentbrief. Dat men ook in hooge kringen zich gaarne met dit spel vroolijk maakte, bewijst hetgeen ons de Hollandsche Mercurius van 1662 meedeelt, dat nl. de Prins van Oranje, later koning van Engeland, „in presentie van syne grootmoeder, den Stadhouder van Vriesland en meer andere illustre personagiën, het lot van koning te zijn is toeghecomen”, waaraan de Vorst later nog wel eens teruggedacht zal hebben!

Ten slotte zou ik nog wijzen kunnen op het

Kroon met de Heilige Familie en de Drie Koningen.

„Kaarsjes Springen”; een van de drie, in halve turven, als kandelaars, gestoken kaarsjes was natuurlijk weer zwart gemaakt. Niet slechts de jeugd, ook volwassenen deden gaarne aan dit vroolijk spel mede, springend en zingend:

Omgang met de Star te Amsterdam.

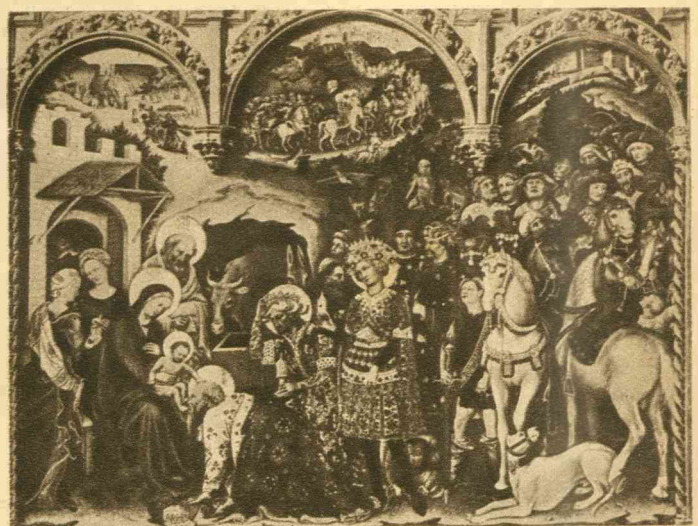
Keuningskaarsje, beentje,
Al wie daar niet over en kan,
Dien gooi ik met een steentje.

Niet onwaarschijnlijk schemert in dit kaarslicht iets door van het oude feest van de wedergeboorte der zon, dat eenmaal door onze heidensche voorouders gevierd en later door het Christendom gekerstend werd.

Veel van al dat oude is nu voorbij gegaan, en, toch, ook in deze, uit den tijd geraakte gebruiken schuilt zooveel poëzie! Wij, ouderen, gevoelen iets van den weemoed, met welken onze Van Lennep de bekende versregels moet hebben neergeschreven:

Ook mij komt op Driekoningensdag
Een tal van zoete herinneringen
Van 't geen ik in mijn jonkheid zag
Zoo met een bof te binnen springen.
'k Zie weer de jongens met de star,
Melchior, Kasper, Balthasar,
En hoor hen weer hun liedje zingen.
Waar zijn zij heen? Hun lied is stom,
Zoo gaat het, laas!, met de aardsche dingen.

F. W. DRIJVER.

Driekoningenfeest. Naar een Italiaansche schilderij uit de Middeleeuwen

DE VERGISSING

EEN VERHAAL VAN
SPANNING EN HERADEMING.

ER bestond geen twijfel meer: hier was een laaghartige moord gepleegd. Dokter Hale richtte zich uit zijn geknielde houding op, liet de hand van den dooden man vallen en keek op met een ernstig gezicht.

„Hij is al een uur of acht dood,” verklaarde hij, „misschien ook langer. Een kogel door de hersenen. De dood is onmiddellijk ingetreden. Is geen van jullie gisteravond laat op den weg geweest, mannen? Heeft geen van jullie iets verdachts gezien of gehoord?”

Uit de groep werklieden om hem heen steeg een ontkennend gemompel op. Toen keken allen weer naar den dooden man, alsof die hun eenige nadere aanwijzing kon geven omtrent de manier waarop hij gestorven was. Geheel onbewust van de door hem opgewekte belangstelling lag de doode op zijn rug in het gras aan den kant van den weg. Zijn armen waren uitgestrekt, zijn niets ziende, wijd geopende oogen staarden naar den zonnigen hemel. Zijn slappe vilten hoed lag op eenigen afstand en zijn blonde haren hingen verward over het blanke voorhoofd, waarop een klein blauw vlekje met een vuurrood cirkeltje in het midden aantoonde in welke gedaante en langs welken weg de dood hem was komen opzoeken. Wat was de beweegreden geweest? Zijn kleeren, de goed verzorgde, onberispelijke kleeren van een heer, waren ongescheurd, aan de pink van zijn rechterhand bevond zich nog de zegelring en zijn horlogeketting schitterde in het licht van de morgenzon.

„Het is niet geweest om hem te berooven, — dat is duidelijk,” zeide de oudste van de mannen, terwijl hij op hem neerkeek. „Misschien is het uit afgunst of

hen de wet stellen. Er bestond niet de minste sympathie tusschen hen: zijn oogenblikken van toegevendheid werden beschouwd als zwakheid, terwijl zijn gewone strenge, maar rechtvaardige wijze van optreden hardvochtigheid werd genoemd. Zijn zacht Zuidelijk accent vond geen genade in hun ooren; een paar ruwe vloeken zouden zijn taal in de ooren van zijn werklieden natuurlijker hebben doen klinken.

genten jongen man, wiens voorbeeld opwekkend en aansporend werkte op alle werklui om hem heen.

Hij liet zich minachtend uit over „beuzelachtige innemingen” en „bemoeizuchtige buitenstaanders”, en verkondigde de theorie, dat ieder het recht had baas te zijn in zijn eigen zaak; dus schafte hij alle stukwerk af en zette een dubbel aantal arbeiders aan het werk in drukke tijden, inplaats van het systeem van overwerk dat zijn voorganger had gehandhaafd en maakte nog veel meer veranderingen.

Het onvermijdelijke gevolg van dit alles was, dat er onwil en ontevredenheid heerschte onder een groot deel der arbeiders. Onder mannen, die niet langer met overwerken geld konden verdienen, onder verstokte rookers, wier pijpen hij uit de fabriek verbannen had, en meisjes, die hij ontslagen had, omdat ze niet geregeld kwamen. Den ouden Andrew Mullock had men op barschen toon hooren verzekeren, met de noodige krachtige uitroepen doorspekt, „dat die vent van het Zuiden maar liever weer naar zijn land moest teruggaan, voordat hem iets overkwam, want dat hij anders kans liep op den een of anderen donkeren avond zijn loon thuis te krijgen.”

En nu lag hij daar vermoord op het gras in den zonneschijn.

Jack Wade, die in de laatste rij arbeidershuisjes van de Dewthorper-weg woonde, had hem dien ochtend gevonden, toen hij naar zijn werk ging, en had alarm gemaakt.

Intusschen was de politie op de plek des onheils aangekomen. Het verschrikte gefluister werd onderbroken door den scherp klank van de fabrieksbel en de werklieden trokken in groepjes van twee of drie af, nog steeds de groote gebeurtenis besprekend.

ZONDERLINGE BESPANNINGEN

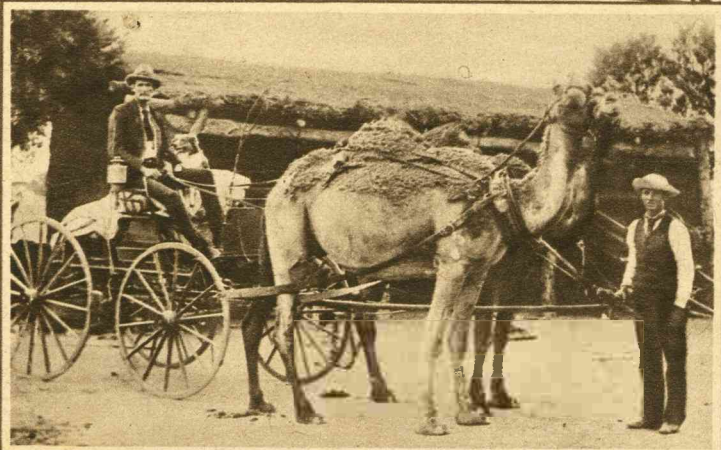
Een morgenritje in het Oude Park van Nara (Japan) in een Rickscha.

Een reclame-wagen getrokken door twee Zebra's. (Foto genomen in de straten van Berlijn).

Een eland voor een Noorsch plezierrijtuigje.

Kameelen als trekdieren.

Het hert als trekdier voor een slede.

wraak geweest.”

„Hij was een harde patroon om onder te werken,” zeide een ander. „Zoo hard als staal was hij! Maar er is geen onder ons die zoo iets zou hebben kunnen doen.”

„We moeten in ieder geval de politie laten halen,” ging de dokter voort, „want een misdaad is het toch geweest.”

En dus gingen eenigen hunner den veldwachter waarschuwen, terwijl de overigen kleine groepjes vormden en den overledene bespraken. Hij was directeur geweest van de groote ijzergieterij, welker talrijke schoorsteenen dikke kolommen zwarten rook uitbraakten, die de zuivere buitenlucht verontreinigden en hij was niet bemind geweest bij zijn ondergeschikten.

Om te beginnen was hij afkomstig uit het Zuiden van het land en de bewoners van het Noorden houden niet van de manieren van de Zuidelijken en laten zich niet graag door

Bovendien was hij een vurig anti-socialist, en zonder twijfel zou hij den strijd hebben aangeboden tegen alle vakverenigingen, als het mogelijk was geweest zooveel werkrachten te ontslaan. Hij was onder anderen van meening dat er niet de minste reden bestond, waarom hij zuinigheidshalve in de fabriek geen jongens zou gebruiken, overal waar deze evengoed het werk konden verrichten als een volwassen man. En evenmin kon hij inzien waarom hij een trager luien arbeider hetzelfde loon uit zou betalen, als een flinken, intelli-

„neen” geantwoord op een zeer onachtzamen toon, zooals deze scherpzinnige ambtenaar plichtmatig vermeldde.

En nu, inplaats van naar zijn werk te gaan, liep hij den anderen kant uit, in de richting van zijn huis, zijn handen nog steeds in zijn jaszakken, met een peinzend gezicht voor zich heen fluitend.

Zoo liep hij langzaam den bochtigen weg af, totdat hij ongeveer een halve mijl verder aan twee huisjes kwam, die een eindje van den weg aflagen; met lange, smalle tuintjes

Jack Wade bleef alleen achter en stond nog eens te staren naar den vermoorden man met zijn handen diep in zijn zakken, terwijl de mannen van de wet bezig waren met hun notitieboekjes. Hij had werktuiglijk den inmiddeels verschenen inspecteur zijn naam en adres opgegeven, en toen hem gevraagd werd of hij ook iets bijzonders of verdachts had opgemerkt, had hij

ervoor, vol bloeiende erwten en boonen en duizendschoon en zoet geurende anjelieren. Het eerste was Jack's huis, waarin hij woonde met zijn oude moeder, die weduwe was. Jack liep er voorbij en terwijl hij over het hek van den aangrenzenden tuin leunde, keek hij onderzoekend om zich heen.

Achter in den tuin was een jong meisje in een rose japon bezig schoon linnen op een haag te drogen te leggen. Jack floot zachtjes.

Het meisje schrok op en liet een lichten kreet hooren. Het linnen dat zij in haar armen had, liet zij zonder het te merken, in het gras vallen. Een oogenblik leek het of zij weg wilde loopen, maar toen bedwong zij zich en kwam naar het hek toe.

„Goeie hemel, Jack, wat heb je me laten schrikken,” begon zij met witte lippen. Toen hield ze op, haar oogen, waarin een vreemde, vreesachtige blik lag, stijs op hem gericht, terwijl haar handen zenuwachtig aan haar schort plukten.

Jack keek nog eens om zich heen. Alles was stil, niemand was te zien op den stoffigen weg, geen teeken van leven was in de beide huisjes te bespeuren. Toen boog hij zich naar het meisje over.

„Katey, heb je het nieuws al gehoord?” vroeg hij ernstig. „De Directeur is dood — vermoord — op den Dewthorperweg.”

De geforceerde glimlach op haar gezicht verbleekte en maakte plaats voor een uitdrukking van afschuw, en over haar lippen kwam de toonloze vraag: „Wanneer?”

„Gisterenavond. Ik vond hem daar liggen — dood — toen ik op weg was naar mijn werk vanochtend.”

Hij keek om zich heen; toen zeide hij, terwijl hij zijn stem liet dalen tot een schor gefluister: „Katey, kind, ik heb nog meer gevonden!”

Het meisje greep hevig ontroerd het houten hek vast.

„Wat bedoel je, Jack?” vroeg zij ademloos.

EEN AANWINST VOOR ARTIS TE AMSTERDAM.

Dank zij den goeden zorgen van wijlen het bestuurslid J. H. van Eeghen, die het Genootschap een legaat vermaakte, onder bestemming hiermede eene of andere vernieuwing en verbetering aan den tuin tot stand te brengen, heeft Artis thans zijn lang begeerd Eenhoefigen-huis gekregen.

Jack zocht een oogenblik in een van zijn zakken.

„Niet ver van hem vandaan,” zeide hij vastberaden, „vond ik dit.”

Het was een strik van rood lint, bijeengehouden door een klein broche, waarop in zilveren letters de naam „Katey” stond. Het verraderlijke speldje, dat op zoo laaghartige wijze zijn plicht om het sieraad vast te houden had vergeten, hing nog aan de roode lussen. Het was een aardig speldje, maar het meisje keek er naar met oogen vol ontzetting.

„Jij zult zelf het beste weten of je gisteren avond met Fred Kelly op den Dewthorperweg geweest bent. En je zult zelf wel weten, of Fred Kelly vanmorgen op de fabriek is of niet,” ging hij voort, terwijl hij het gezicht van het meisje nauwkeurig gadesloeg.

Een lange, halfsnikkende kreet klonk van haar lippen, zij bedekte haar gezicht met haar schort.

„Ik weet van niets — niets —” jammerde zij.

Jack wachtte nog een oogenblik, voordat hij den beschuldigenden strik in zijn zak stopte. Toen rukte zij het schort van haar gezicht en liet hem haar betraande, haar smeekende oogen zien.

„Jack! Beste Jack! Toe, geef het mij terug. Ik ga dood van angst. Toe, wees lief voor mij, wij zijn immers zulke oude vrienden.”

Jack's gezicht nam een harde uitdrukking aan.

„O, Jack, je zult toch niet zoo wreed zijn tegen mij!”

„Ik houd er niet van met vrouwen te kibbelen,” zeide Jack. „Als je mij wilt vertellen wie den directeur vermoord heeft, zal ik je dat prul weer terug geven.”

„Ik weet het niet. Werkelijk, ik weet het niet!” riep zij in wanhoop uit.

„Heeft Fred Kelly het gedaan?”

„Ik weet het niet!” riep zij nu bijna wild. „O — neen, neen, Fred niet, mijn Fred. Hij kan het niet gedaan hebben!”

„Wel, misschien weet je nog niet, dat Fred van de fabriek weg zou gaan,” antwoordde Jack, volhoudend. „De directeur heeft hem gisteren nog verteld dat hij in zijn fabriek niets moest hebben van zijn socialisme en zijn geklets, dat het leven van den één evenveel waard was als van den ander. Hij hoonde Kelly op zijn fijne aristocratische manier en zeide dat hij weg moest. En Kelly's gezicht was net een donderwolk, hoewel hij niets zei, en van woede kneep hij zijn nagels

in zijn vleesch. Ik zag het want ik was naast hem aan het werk. En wat moet ik nu denken, Katey? Niet dat ik zelf veel op had met den directeur, maar een moord is een moord en de dader moet gevonden worden.”

Katey legde een bevende hand op zijn arm.

„Jack — als ik nu eens zeide — als ik nu eens zwoer — dat ik Fred gisterenavond heelemaal niet gezien heb — dat ik wel den Dewthorperweg ben afge-loopen om hem te ontmoeten, maar dat hij niet kwam, en dat ik bang werd en naar huis ben gegaan, Jack?”

Jack keek neer op het witte gezicht met de smeekende oogen. Hij wist een oogenblik niet, wat te doen, toen besloot hij een over eenkomst met haar te sluiten.

„Hoor eens, Katey, ik zal je wat beloven. Als ik vandaag Fred in de fabriek aan het werk vind, zal ik je gelooven, en geen woord zeggen. Is dat goed?”

Katey slaakte een diepen zucht en de greep om zijn arm werd losser.

„Ja, dat is goed,” zeide zij. „Maar wat er ook gebeuren moge, geef mij tijd tot vanavond — tot ik hem kanspreken — en ik zal er je altijd voor zegenen Jack! Alleen maar tot vanavond!”

Jack beloofde het haar aarzelend, en ging daarna den weg

weer af, naar zijn werk terug. Het meisje stond hem bewegingloos na te kijken, tot hij uit het gezicht verdwenen was, en wierp zich toen met een langen, doffen kreet voorover in het gras.

Dien avond wisten de bewoners van Dewthorpe drie belangrijke nieuwtjes. Dat de nieuwe directeur van de ijzergieterij gisterenavond vermoord was, dat Fred Kelly dien morgen niet was verschenen op de fabriek, en dat de altijd dronken Andrew Mullock, die nooit iets goeds kon doen, zich verdrongen had in het bodemloze meer, zooals het in den mond van alle Dewthorpers heette. Welk beter bewijs konden zij voor het laatste hebben dan dat ze zijn jas, netjes opgevouwen, met zijn hoed er boven op, aan den kant van het water hadden gevonden? Weliswaar hadden zij niet de voldoening gesmaakt ook zijn lijk te vinden, maar daarbij kwam dat niemand zich kon herinneren, dat ooit een mensch dood of levend uit het meer te voorschijn was gekomen, dus

dat was niets vreemds.

De dorpsbewoners praatten er lang en ernstig over. Drie zulke opzienbarende gebeurtenissen op één en denzelfden dag was bepaald verkwesting van de voorzienigheid te noemen. Er werd veel bier gedronken, en weinig gewerkt gedurende de lange, warme uren.

Maar allen waren in volkomen overeenstemming omtrent één punt. Fred Kelly moest de moordenaar van den directeur zijn. Fred Kelly, die in diezelfde herberg dikwijls gesproken had over het onrecht den werklieden aangedaan, en de tyrannie van de meesters. Fred Kelly, die getracht had hen bij te brengen, dat het God's bedoeling geweest was, dat alle menschen gelijk zouden zijn in rijkdom en genoegens. Kelly, die dientengevolge menige zwarte blik en menig boos woord had gekregen van den vermoorden man. Kelly, van wien iedereen wist, dat hij „komenden Zaterdag” weg moest. Kelly, die op geheimzinnige wijze uit het dorp was verdwenen op den avond van den moord. Hadden zij nog meer overtuigende bewijzen noodig? Tegen den middag werd een bevelschrift uitgevaardigd tot zijn in hechtenisneming, en toen een heele troep verstandige vrouwen naar Katey trok, om haar te troosten met visioenen van gevangenis en misschien wel de galg voor haar verloofde, vonden zij het meisje op haar bed liggen, snikkende, alsof haar hart zou breken.

Toen Jack thuiskwam van de fabriek, keek hij op naar het venster van Katey's slaapkamertje. Hij kon haar wanhopig gesnik duidelijk hooren.

Eenige oogenblikken later ging hij naar den achterkant van de beide huisjes, waar de oude waterput lag, tusschen het hoge gras verscholen. Hij nam een zwaren steen op, bevestigde het verraderlijke roode strikje er met

DE KROONPRINS VAN JOGJAKARTA VERTROKKEN.

Maandag 27 Dec. is de kroonprins van Jogjakarta (X) na een langdurig verblijf in ons land, per s.s. „Johan de Witt” vertrokken. Onze foto, die aan boord gemaakt werd, geeft den kroonprins temidden der autoriteiten, die bij het vertrek aanwezig waren.

lange halmen aan vast en wierp het met een doffen plomp in het donkere water. Toen rees hij op met een zucht van verademing. „Ziezo,” zeide hij, „dat is gebeurd. Wat er ook moge gebeuren, ik zal haar verdriet niet erger maken.”

De lange zomerdag ging voorbij, en de schemering viel over het land, toen Katey een doek over haar hoofd deed en met haar armen op het hek geleund ging staan wachten op haar vader, die bij zijn thuiskomst uit de herberg wel meer nieuws zou meebrengen, en zij trachtte troost te vinden voor haar schrijnend hart in de rust van den avond.

Plotseling kwam om den hoek van den weg een jonge man op een draffe aanloopen. Katey behoefde niet door de schemering te turen om zijn gezicht te zien. Tilde niet elk van die veerkrachtige voetstappen door haar geheele wezen? Had zij niet naar ze geluisterd hoe ze steeds nader en nader kwamen, den vorigen avond, op den Dewthorperweg; en toen... toen... had plotseling een pistoolschot weer klonken, en diezelfde voeten waren weggerend.

„Fred!” riep zij uit — hij stond nu naast haar, en in haar angst klemde zij zich aan hem vast — „O Fred, je moet hier niet komen — zij zullen je pakken — de politie zoekt naar je... O, waarom ben je teruggekomen! O, Fred, Fred!”

Zijn stem klonk vrolijk toen hij haar beide handen vatte. „Wel, arm kindje, wat scheelt je? Wat voor spookbeelden haal je je in je hoofd? De politie? Ik heb genoeg, meer dan genoeg van hen gehad hoor, vandaag. Maar we hebben hem — den lachhartigen ouden schurk! Ik heb hem gevonden, hoor, met zijn pistool in zijn zak. — En toen hij merkte dat het toch mis met hem was — want ik had hem immers het schot zien afvuren — draaide hij bij, en bekende alles, — hoe hij een wrok koesterde tegen den directeur, die hem uit gezet had omdat hij altijd dronken was, en hoe hij gisterenavond op wacht had gelegen om de oude schuld te vereffenen, en dan te vluchten naar Hulminster, waar hij een baantje hoopte te krijgen, terwijl hij zijn jas achterliet aan den oever van het meer, opdat wij allemaal zouden denken, dat hij verdrongen was.”

„Wie Fred? Wie?” riep Katey uit, niets van het heele verhaal begrijpend.

„Wie? Wel, de oude Andrew Mullock, natuurlijk! Ik was juist op weg naar onze afgesproken plaats, toen ik een pistoolschot hoorde, en de oude Mullock langs mij heen zag sluipen, met het ding nog in zijn hand, en hij liep als een haas over de weilanden heen, en ik achter hem aan, zoo dicht op zijn hielen als ik maar durfde, zonder dat hij wist, dat ik hem achtervolgde, — want ik had geen zin in een schot in mijn ribben, Katey — en toen raakte ik hem vanmorgen in de Marktstraat in Hulminster kwijt, en ik kan je zeggen dat ik woedend was op mezelf. Ik liep als een dolleman de heele stad door. Maar om een uur of twaalf vond ik hem in een kroeg, en je begrijpt dat ik hem toen in het oog hield.”

Katey lachte en snikte, en omhelsde Fred, alles te gelijk. Zij hing aan zijn hals en tranen van vreugde rolden op zijn borst, en onderwijl noemde zij hem bij alle lieve naampjes, die ze maar kon bedenken.

En tot op dezen dag heeft Fred niets geweten van den vreeselijken twijfel, die haar hart haast heeft doen breken, tijdens de lange, lange uren van dien zomerdag.

PHILIPS S. V. TE ANTWERPEN.

Zondag 26 December speelde de korfbalclub Philips S. V. uit Eindhoven een wedstrijd tegen Scaldis S. C. te Antwerpen. Onze foto werd genomen tijdens een aanval van Philips op de korf van Scaldis.

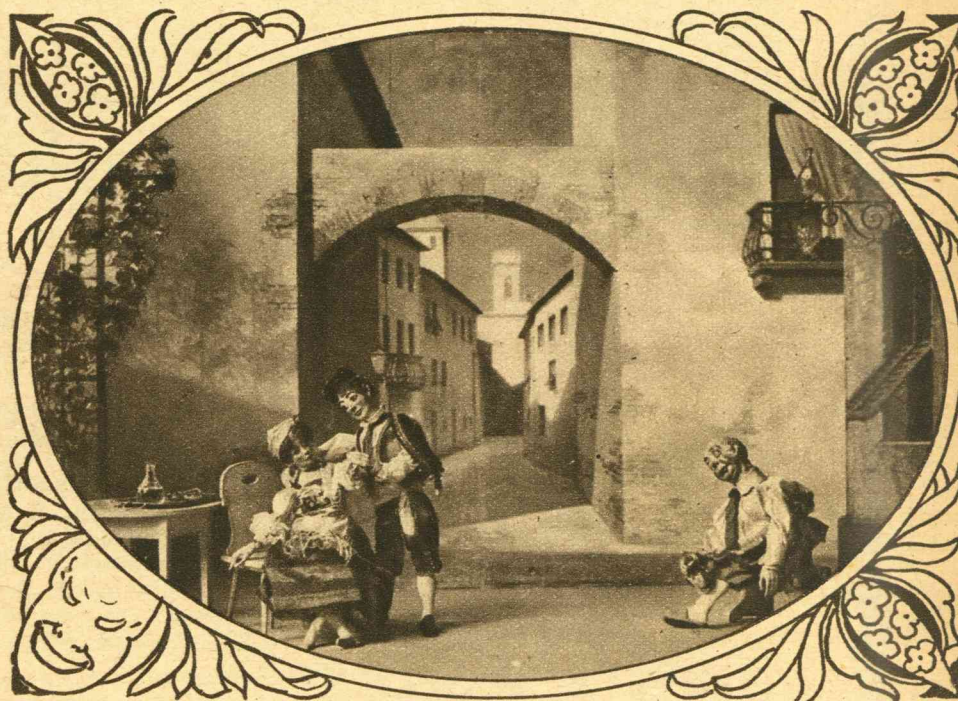
Paul Braun, de directeur van het Marionetten-theater, poseerend achter de coulissen.

De Münchener-Marionetten te Amsterdam.

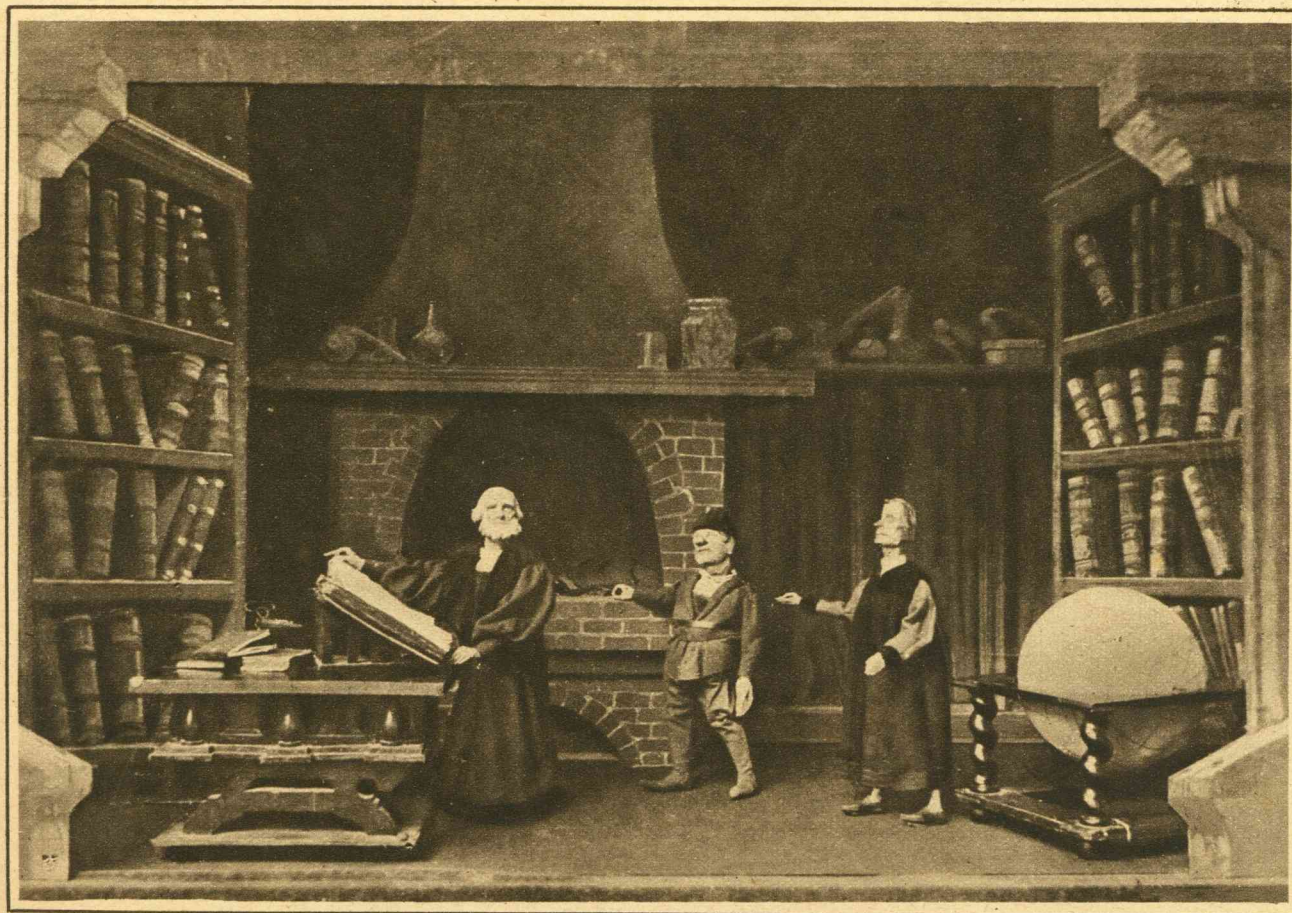
Het Münchener-Marionetten-theater, waarmede op het oogenblik te Amsterdam, voorstellingen gegeven worden, bezit een wereldvermaardheid. Wij hebben daarom van de ons geboden gelegenheid gebruik gemaakt, en dezer dagen een aantal foto's van dit theater gemaakt, vertrouwend dat onze lezers ze op prijs zullen stellen.

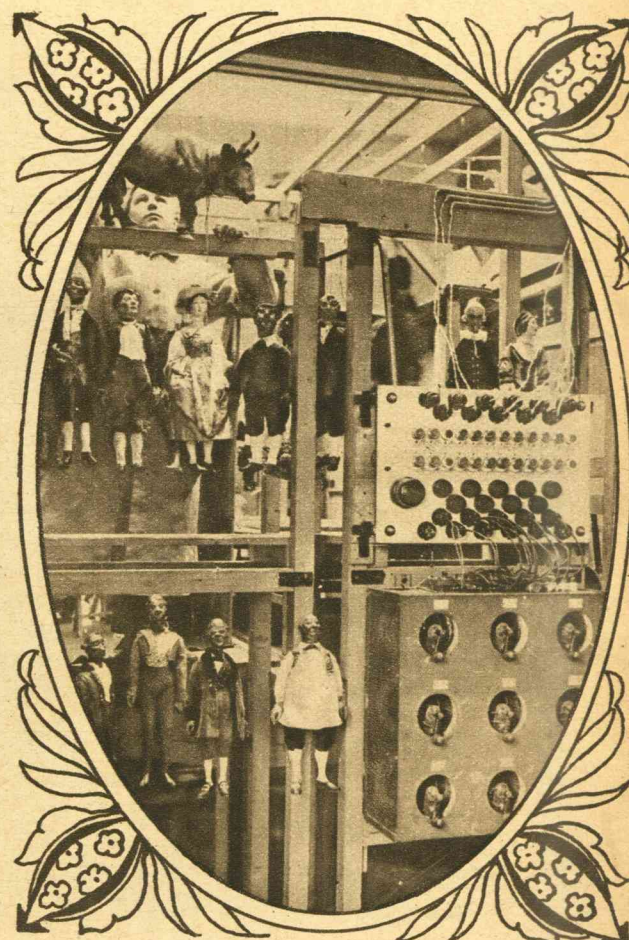
„De dappere Kassian”. Operette van Oscar Strauss, gedicht van Arthur Schnitzler. Figuren van Prof. Ignatius.

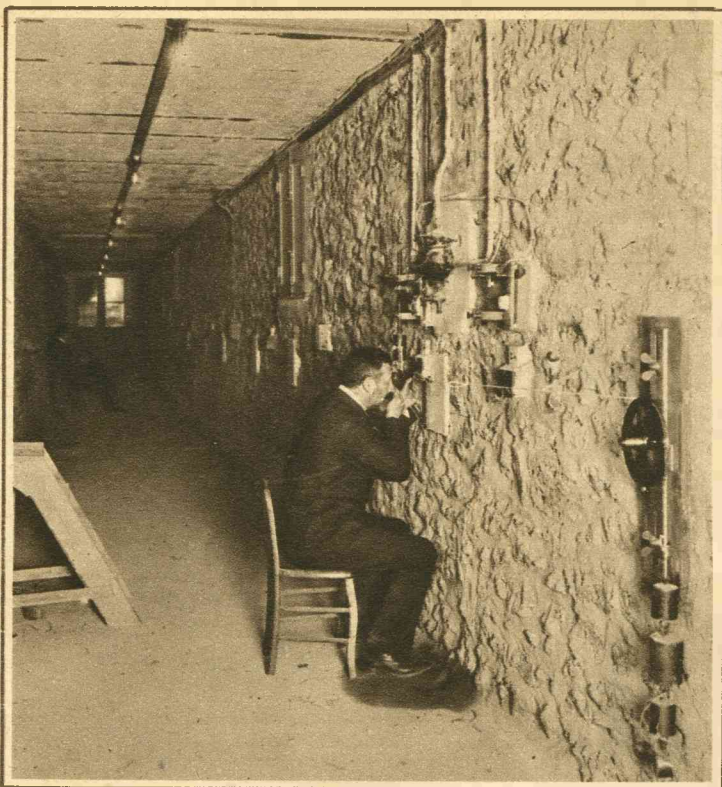
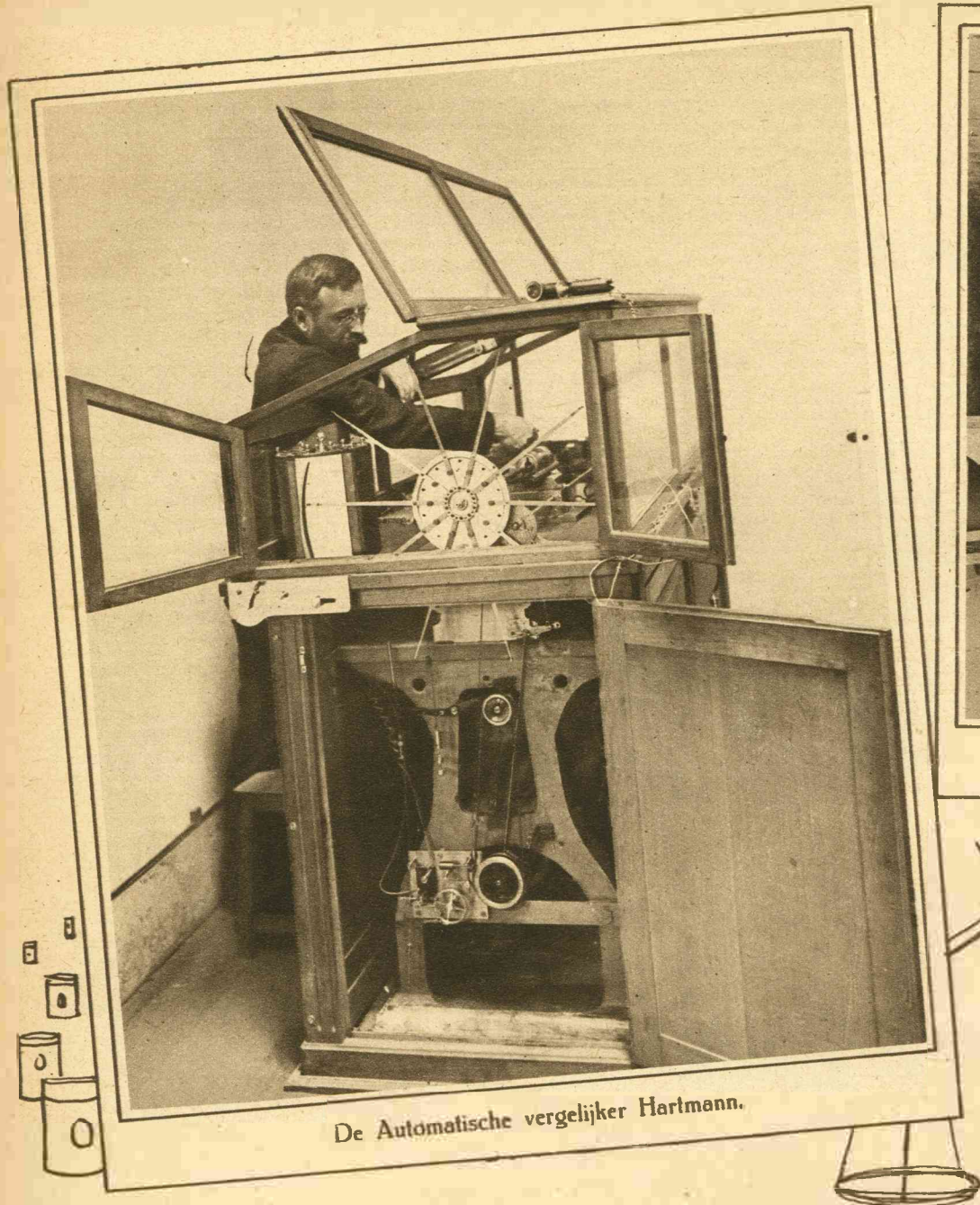
„Het meisje van Elizando”. Komische Opera van Offenbach. Figuren en decoraties van Prof. Jos. Waikerle.

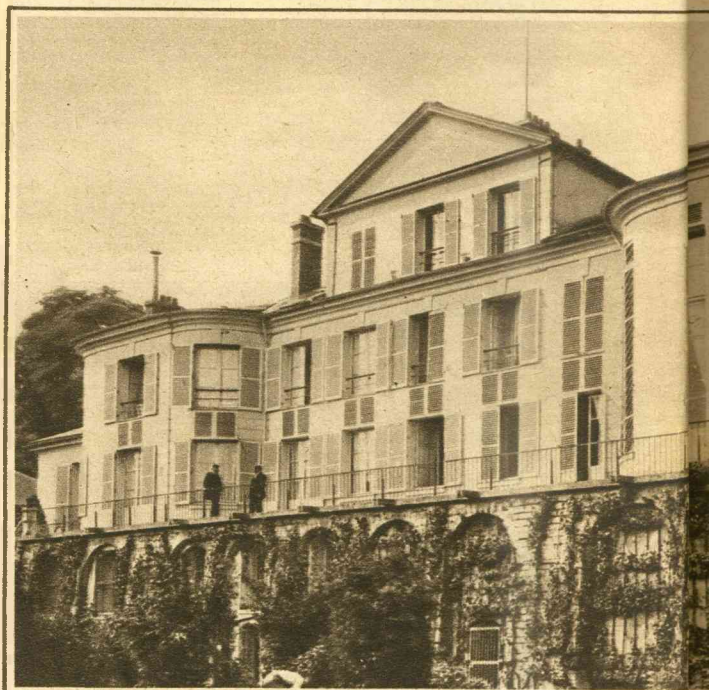
Scène uit „Goethe's Faust”.

Achter de coulissen van het Marionetten-theater.

Het bestudeeren van de veranderingen in een metaaldraad voor landmeting.

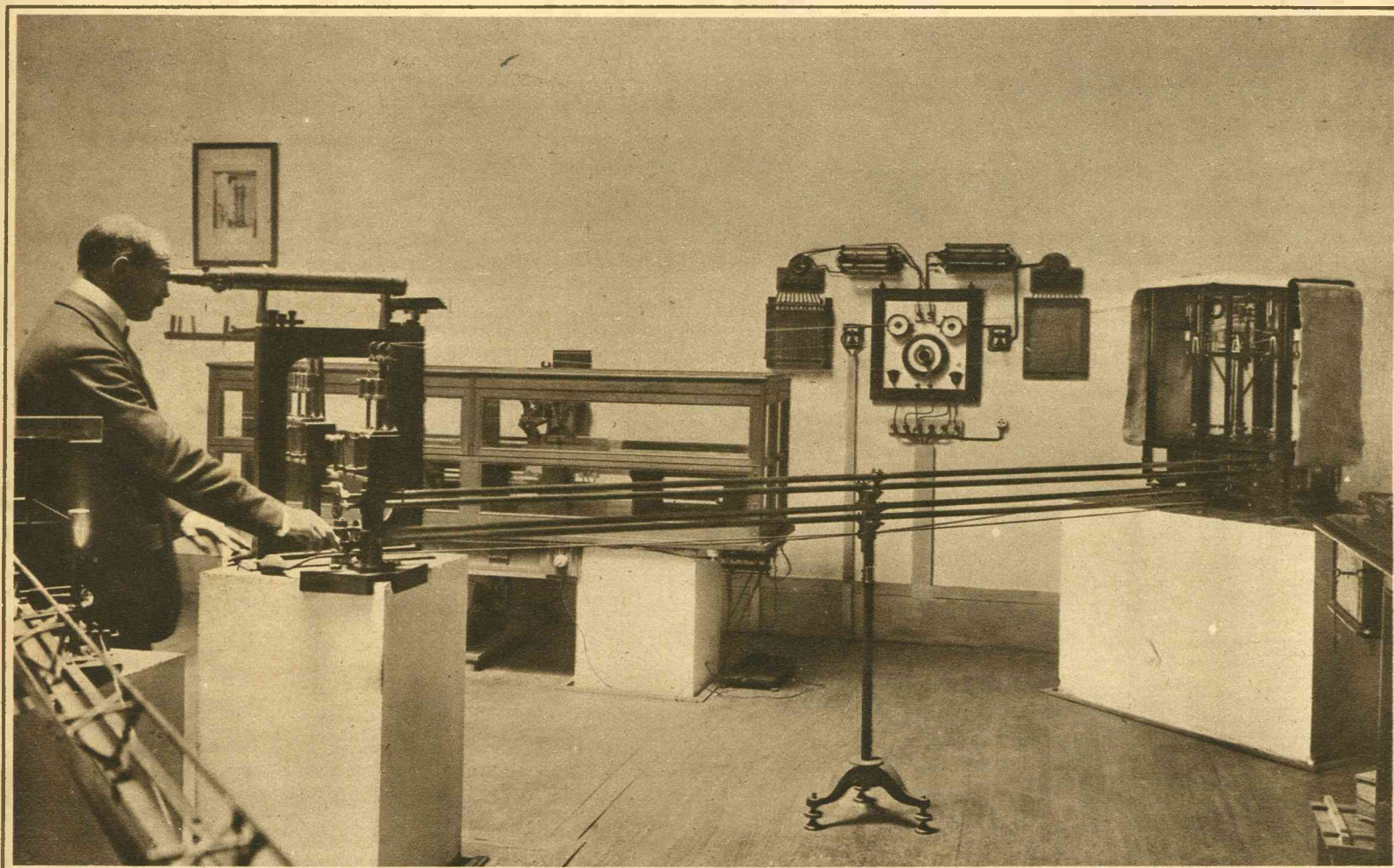
Gezicht op het Internationaal Bureau

Het toekennen door de Academie van Kunsten te Stockholm van den Nobelprijs 1920 voor Natuurkunde aan Charles Ed. Guillaume, directeur van het Internationaal bureau voor Maten en Gewichten te Bréteuil, vestigt de aandacht op deze wetenschappelijke instelling, die bij het groote publiek vrijwel onbekend is.

De eenheid van maten en gewichten dateert van de Fransche revolutie; in 1799 werd de meter als eenheidsmaat aangenomen en sindsdien in het Fransche archief bewaard.

Overeenkomstig de besluiten van de internationale commissie die in 1872 te Parijs bijeenkwam zou men deze maten als model gebruiken voor een aantal andere, die ieder der staten, die tot de meter-conventie waren toegetreden, zou ontvangen. In plaats van den oorspronkelijken vorm, een platte staaf aan de beide zijden afgerond, verkoos men den x-vorm, wegens de duurte van het materiaal, een mengsel van 90% platina en 10% irridium.

Het eerste model naar den oorspronkelijken meter vervaardigd verschilde slechts $\frac{2}{10}$ millimeter met dezen, later

Het wegen op afstand met de Rueprecht-balans die geïsoleerd staat in een glazen kast voorzien van vilt.

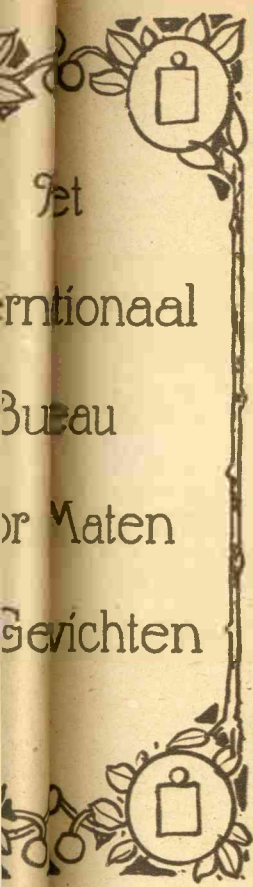
Charles Ed. Guillaume, Nobelprijs
Directeur van het Internationaal Bureau

Interro

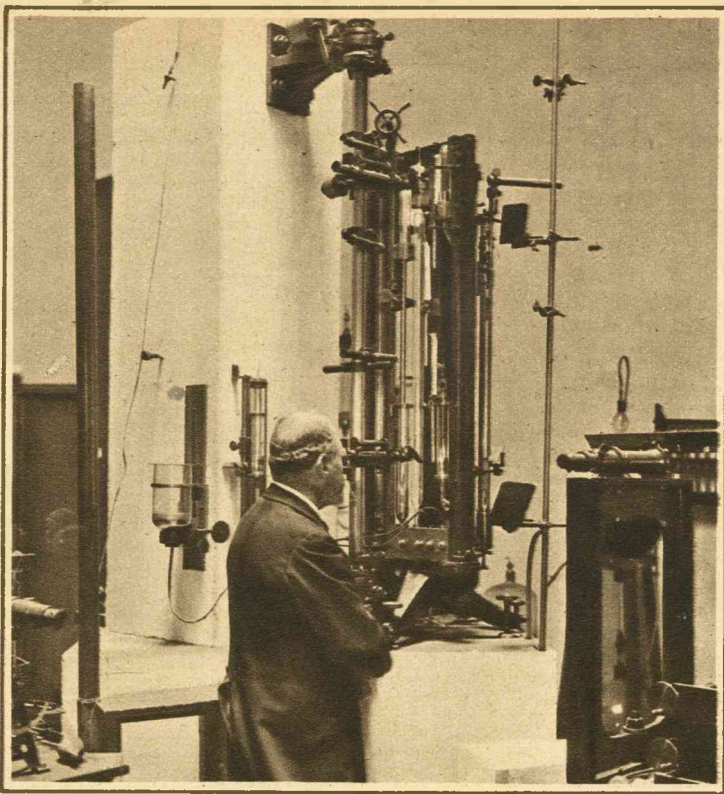
Bie

voor

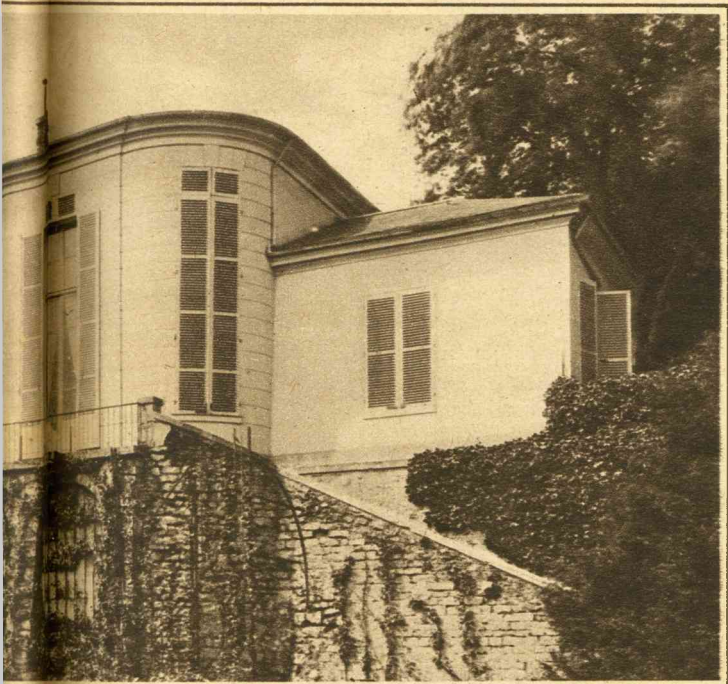
en Gio

het
Internationaal
Bureau
voor Maten
en Gewichten

Het meten bij normalen barometerstand.

Bureau voor Maten en Gewichten te Bréteuil.

Het vergelijken van landmeetkundige maten.

na instelling van de juiste maat werden hiervan 40 stuks gemaakt en na onderlinge vergelijking één dezer als *internationale* meter gekozen, en in de kelders van het bureau bewaard.

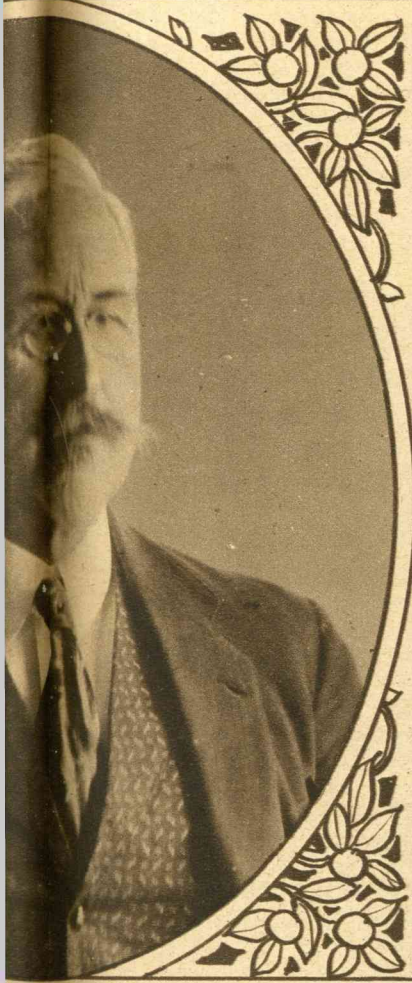
Op gelijke wijze heeft het bureau het internationale kilogram vervaardigd.

Het spreekt vanzelf dat voor dergelijke nauwkeurige metingen vergelijkende werktuigen van de uiterste nauwkeurigheid noodig waren.

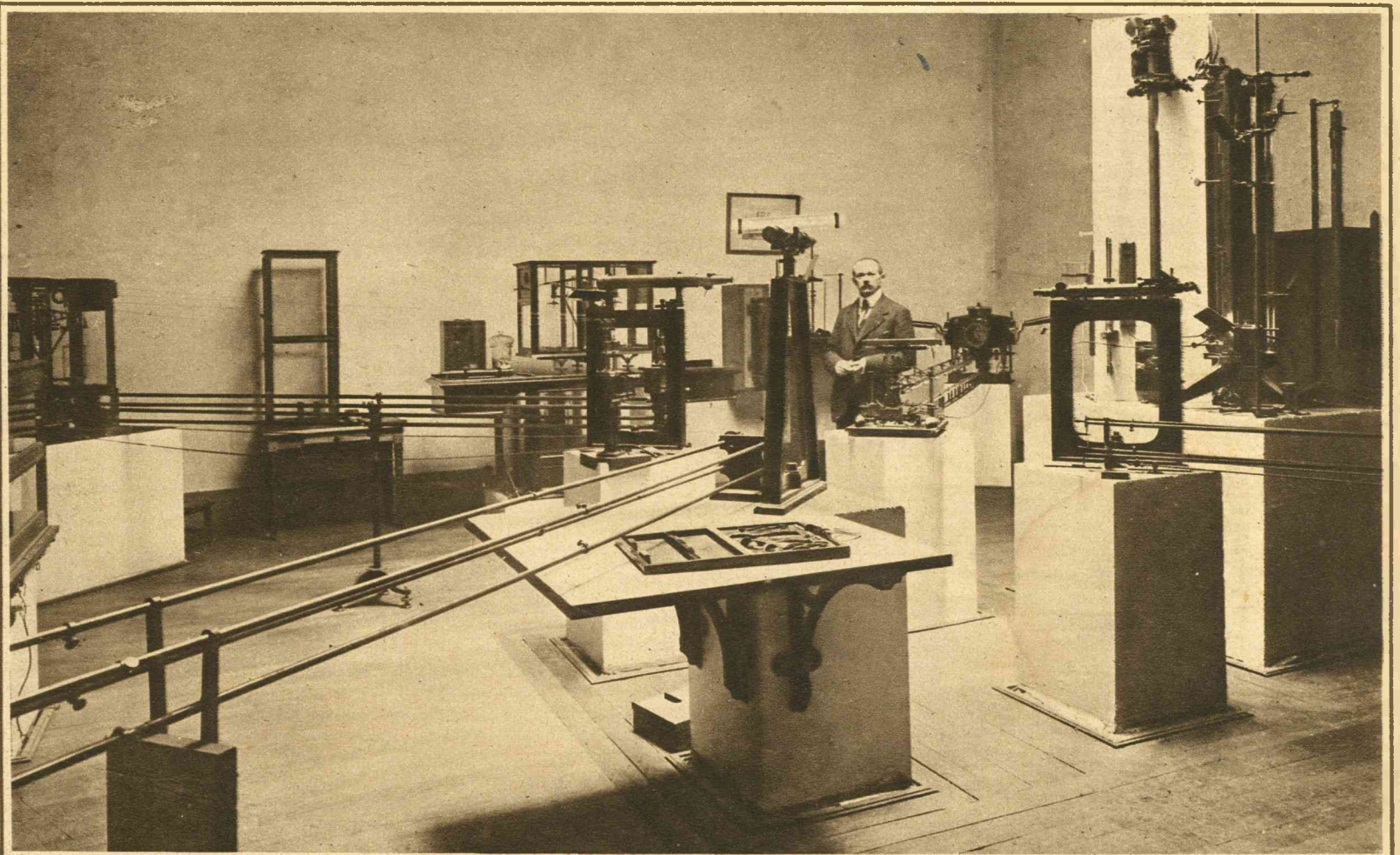
Wat de weegschalen betreft deze zijn bijna alle vervaar-

digd om op afstand bediend te worden. Geplaatst in glazen kasten, die op gemetselde blokken rusten waaraan de houten vloer niet raakt om iedere trilling te vermijden, dienen deze balansen ter vergelijking van de standaard-kilogrammen.

Het bureau is belast met de bewaring van de standaardmaten en -gewichten en met de periodieke vergelijking van de maten en gewichten zooals deze in bijna alle landen gebruikt worden, Engeland en Amerika uitgezonderd.

Nobelprijs 1920 voor Natuurkunde,
Bureau voor Maten en Gewichten.

Afdeeling weegwerktuigen voor de nauwkeurigste wegingen, die op afstand geschieden door middel van lange hefboomen.

ROOD OF WIT?

HUMORESKE DOOR JULIUS KNOPF
GEAUTORISEERDE VERTALING VAN SUZE VOS

Mijnheer Kersten telde bijna vijftig jaar toen het vurig verlangen bij hem opkwam te trouwen. Hij was het alleen-zijn moe en bovendien had zijn huishoudster, die hij sinds jaren had, hem den dienst opgezegd, om gesteund door haar huishoudelijke talenten en haar spaarboekje, in het huwelijk te treden. Tevergeefs had hij geprobeerd, haar daarvan af te brengen. En ten slotte overwon haar trouwlust ook zijn vrees voor het huwelijk. Zoo ging dan de oude vrijgezel op zoek naar een vrouw.

omdat 't haar kunstgevoel in de hoogste mate beleedigde. Volgens den stelregel, dat 't niet goed is maar op één been te staan, zag mijnheer Kersten ook nog elders naar een vrouw om.

Juffrouw Erna was de tweede, die hij op het oog had. Wel was ze niet rijk zooals haar vriendin Hildegard, maar ze was acht jaar jonger.

Juffrouw Erna had een overdreven karakter. Ze hield van iets bijzonders, van welken aard ook en had een faible voor het groteske, al was het nog zoo leelijk. En door het

hardroode, bloedroode vest van mijnheer Kersten werd haar gemoed overstroomd met sensaties. De man was haar onverschillig, maar zijn vest gaf haar exaltaties van het zoo zeer door haar vereerde expressionisme.

Evenals ééns de ezel van Buridan tusschen de twee bundels hooi, zoo kon mijnheer Kersten geen keuze doen tusschen Hildegard en Erna. Tot op een dag het uur der beslissing naderde.

Mijnheer Kersten en de twee door hem uitverkoren dames waren op een feest uitgenoodigd. Op één der Dinsdagen nam juffrouw Hildegard, die 't niet meer kon uithouden, tegen dat roode vest te kijken, hem vertrouwelijk apart. „Mijnheer Kersten,” zei ze zacht, „ik heb een verzoek aan U.” Mijnheer Kersten zag haar vol verwachting aan en zei toen als een galante cavalier:

„Als het in mijn macht is, er aan te voldoen, dan ben ik al bij voorbaat daartoe bereid.”

„Goed,” ging juffrouw Hildegard vriendelijk voort, „U kunt mijn wensch gemakkelijk vervullen, het is maar een kleinigheid, ik houd U aan uw woord; wilt U op het feest morgenavond in plaats van uw rood een wit vest dragen?”

Het viel hem zwaar, zich van zijn mooiste kleedingstuk te scheiden, maar mijnheer Kersten had nu eenmaal zijn woord gegeven en hij beloofde daarom plechtig in een wit vest te verschijnen. Daarvoor bedankte juffrouw Hildegard hem door een warmen handdruk en een veelbelovenden blik uit haar blauwe oogen; ze knikte genadig en ging toen naar haar

andere gasten, terwijl hij, zooals gewoonlijk afwisselende, juffrouw Erna opzocht.

„U komt toch ook morgen?” vroeg deze hem dadelijk na de eerste woorden.

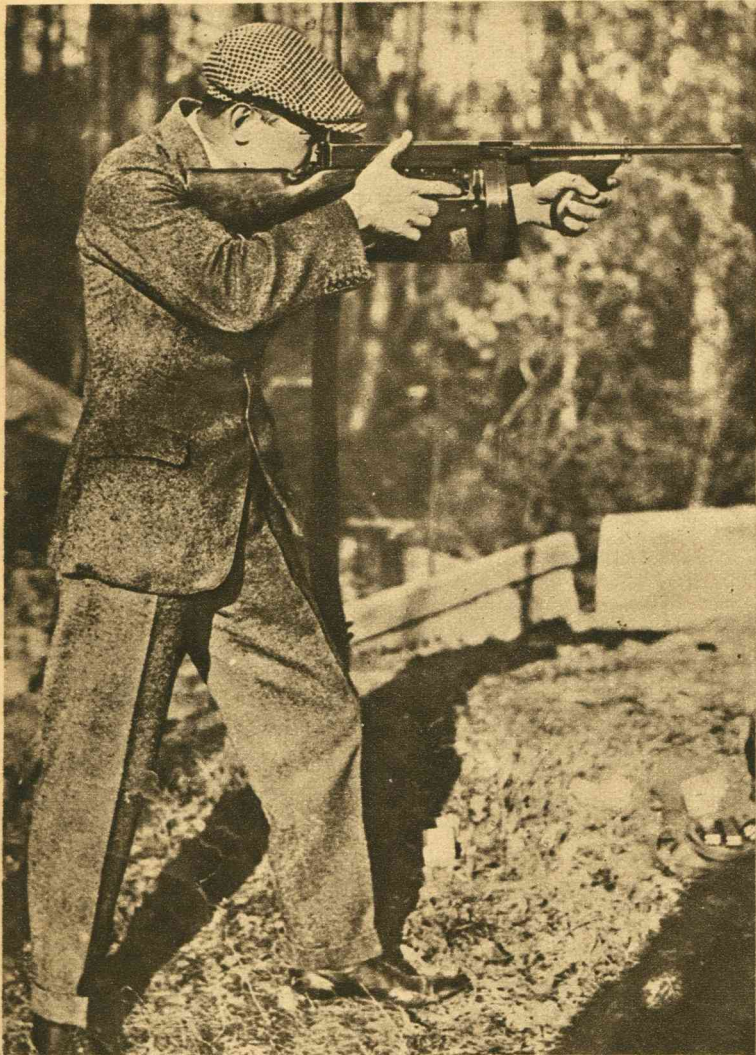
Hij antwoordde toestemmend.

„O, dat is heerlijk,” dweept ze. „Trekt U toch vooral

besloot hij het witte te kiezen, dan haalde hij zich de ongenade van Erna op den hals. Erna of Hildegard? Hildegard of Erna? Het roode vest of het witte?

Uren zat hij in zijn kamer om de moeilijke kwestie te overwegen. Nog bij de derde sigaret had *wit* de opperheerschappij in het kleurenrijk behouden, maar bij de elfde had zijn hart over den Mammon gezegevierd en „rood” definitief de overwinning behaald. Den volgenden dag droeg hij trots het roode vest.

Toen Hildegard hem zag, verwaardigde ze hem met geen

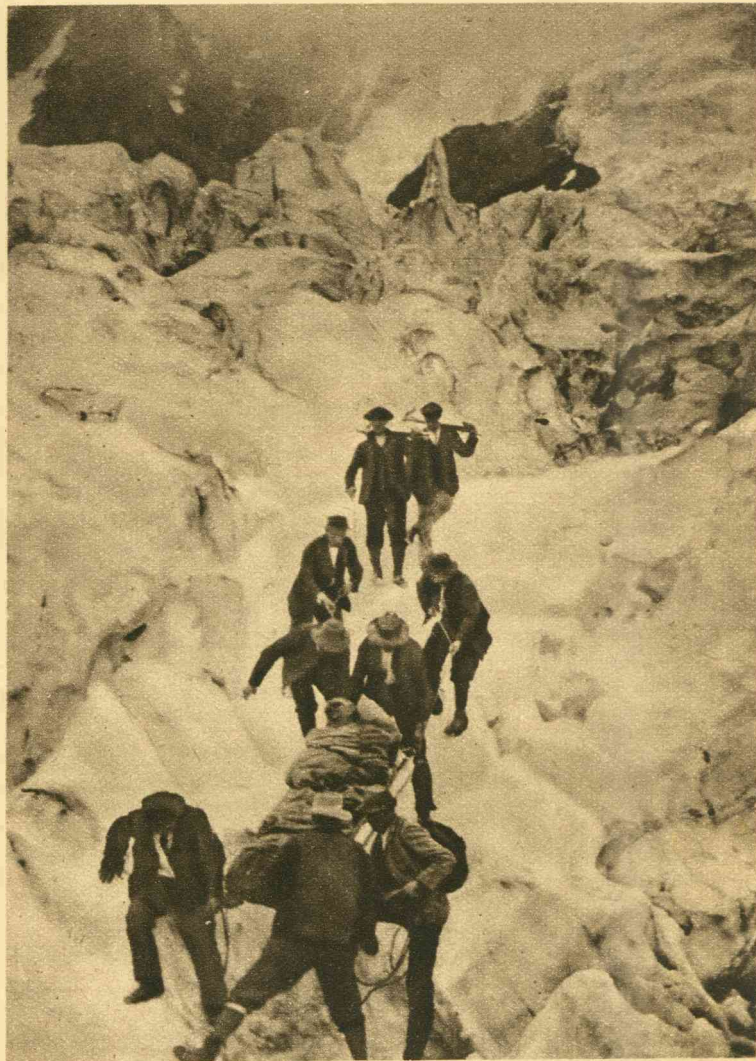
EEN NIEUW SOORT GEWEER, DAT 50 SCHOTEN IN 2 SECONDEN AFVUURT, en dat door een Amerikaan werd uitgevonden. De genomen proeven werden tot volle tevredenheid afgelegd.

Maar eerst liet hij een modieus nieuw pak maken, want hij wist, dat ook het oordeel der niet oppervlakkige vrouw van het uiterlijk voorkomen afhangt. Zijn nieuw pak vond mijnheer Kersten een ding van gewicht. De jas en pantalon donkergrijs, daarbij een elegant vest. Dit was rood — hard rood — bloedrood. 't Was zoo rood, dat men er naar keek,

Toevallig leerde hij twee jonge meisjes tegelijk kennen, die hem beiden even waardigtoeschenen, om zich voor haar met het roode vest der liefde te tooien. Juffrouw Hildegard was niet jong genoeg om een groote liefde op te wekken, maar ook niet zoo oud, om niet nog begeerenswaardig te zijn. En bovendien had haar vader heel veel geld en haar moeder hield er een goede keuken op na. Dus alles, wat eer, man het trouwen kon verlichten, was voorhanden.

Mijnheer Kersten deed moeite, zich bij juffrouw Hildegard bemind te maken. Het was niet moeilijk, zich bij haar ouders te laten introduceeren, daar deze iederen Dinsdag een aantal goede vrienden en kennissen ontvingen. En nu schitterde op iederen ontvangdag het roode vest van den heer Kersten in het in zachte kleuren gehouden salon van juffrouw Hildegards ouders. En die jonge dame zou geen vertegenwoordigster van het vrouwelijk geslacht geweest zijn, als ze niet de plannen van dien ongetrouwden man had doorzien.

Mijnheer Kersten was wel is waar absoluut niet haar ideaal van man, — maar ten slotte vond ze, dat een meisje van haar jaren niet zoo kieskeurig moest zijn. Als hij nu maar niet dat roode vest had gedragen, dat ze afschuwelijk vond,

HET TRANSPORT VAN EEN GEWONDE OP DEN MONT-BLANC.

Een verongelukte deelnemer aan een Alpentocht wordt door bergbewoners onder groote moeilijkheden naar het dal gebracht.

blik en keek verachtelijk langs hem heen. Toen zei ze: „Zó houdt U dus uw woord? U bent wel een man van eer!”

Hij wilde wat tegen zeggen, maar waar op aarde leeft de man, wien het gelukt, bij een opgewonden vrouw aan het woord te komen?!

Ze spotte: „Gaaf U maar met uw rood vest naar Wild-

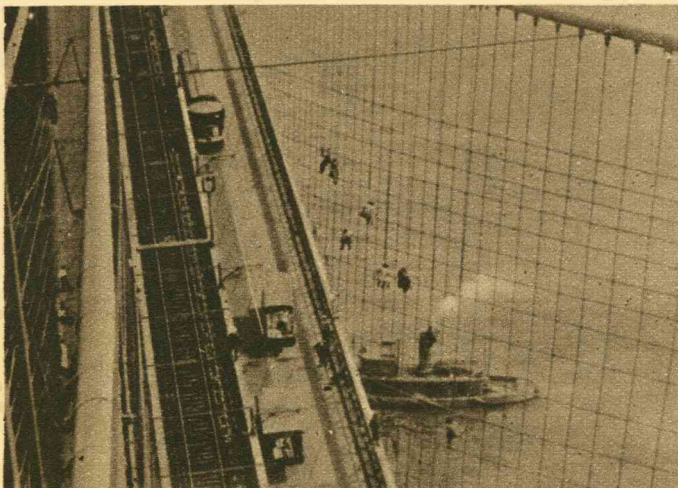
West,” en ruischte weg. Onverschillig liet mijnheer Kersten haar gaan, want op hetzelfde oogenblik verscheen nummer twee, haar oogen glansden van vroolijkheid en leven. Ze was allerlieft om aan te zien en mijnheer Kersten voelde z'n hart kloppen. Dat was de vrouw, die zijn huis tot sieraad zou strekken.

Glimlachend gaf ze hem de hand en zei: „Och, dat is erg aardig, dat U dat roode vest hebt aangetrokken.” Daarna keerde ze zich om en riep: „Arthur!” Een knap jongmensch kwam aangelopen. „Kijk eens, Arthur,” legde ze vol vuur uit,

„dat is het beroemde roode vest, waarover ik je zoo enthousiast geschreven heb. Ik vroeg mijnheer Kersten om het vandaag te dragen, dan kon jij je er ook zoo een aanschaffen. O ja” — viel ze zichzelf in de rede — „pardon, de heeren kennen elkaar nog niet. Mijnheer Kersten, een goede kennis van me — Mijnheer Lobe uit Minden, mijn neef en aanstaande. Dit laatste echter voorloopig officieus.”

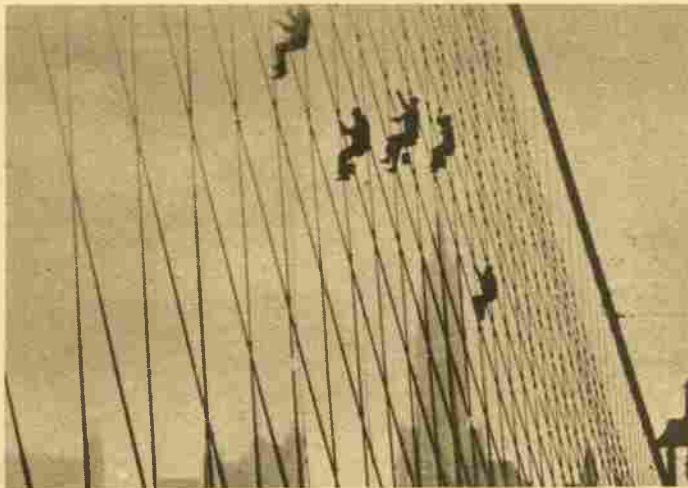
Toen werd mijnheer Kersten van ingehouden woede eerst zoo rood als het vest, dat hij droeg, daarna van schrik zoo wit als het vest, dat hij had moeten dragen en eindelijk werd hij groen als de hoop, die hij nu verloren had. Zoo had hij van twee meisjes geen een overgehouden.

De ééne had hij verspeeld, de andere had met hem gespeeld.

HET JAARLIJSCHE REINIGEN VAN DE BROOKLIJN-BRUG (NEW-YORK).

Dit karweitje vordert mannen, die geen zenuwen hebben. Zij moeten — gelijk onze foto's laten zien — op de draadspanningen net zoo thuis zijn als een voetganger op den beganen grond.

morgen weer uw rood vest aan. Er is me veel aan gelegen, dat U juist morgen dat bijzondere kleedingstuk draagt. Och, doet U dat toch!”

En ze keek hem zoo vriendelijk uit haar expressieve oogen aan, dat hij 't onder zijn rood vest warm kreeg. Juffrouw Erna liet vurig haar oogen schitteren en onder den indruk van die warme blikken beloofde hij het roode vest aan te trekken. Een dankbare glimlach — en hij was alleen, alleen met den twijfel, die hem langzamerhand vreeselijk begon te kwellen.

Een half uur later nam hij afscheid om na te denken. „Het roode of het witte vest?” Nu moest hij kleur bekennen. Droeg hij het roode, dan was Hildegard voor hem verloren,

UIT DE PEN VAN EEN ARTS: Ziekte en Ziek zijn

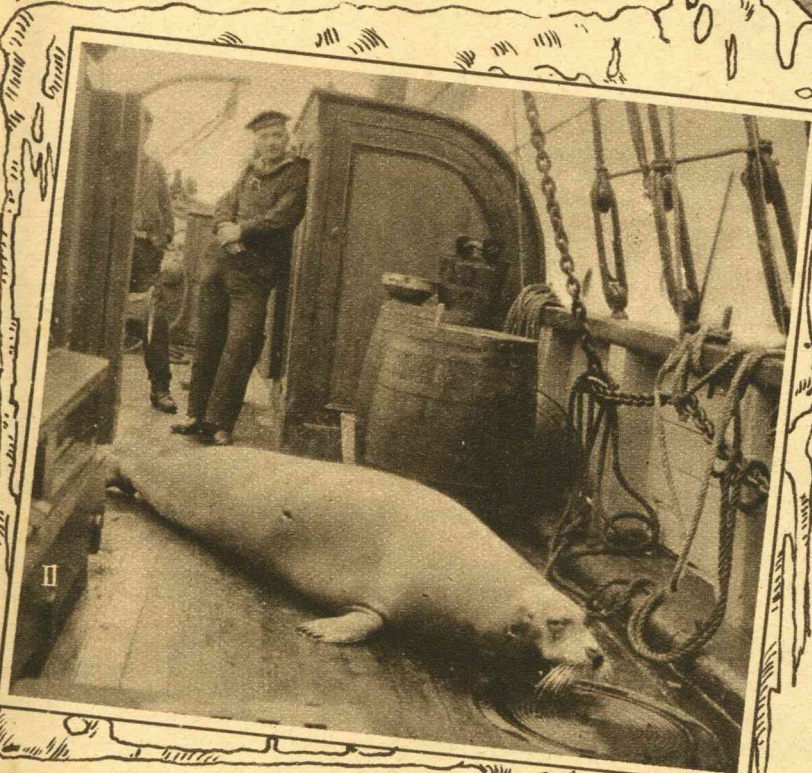
Wilhaast ieder mensch stelt belang in de geneeskunde. Mij is het tenminste sterk opgevallen, dat een arts zoo vaak in gezelschap b.v. eens uitgehoord wordt over zijn vak. Een gesprek tusschen arts en leek, al is deze ook niet bepaald patiënt, kan voor beiden nuttig en leerrijk zijn. Voor den leek, omdat hem medische geheimen opgehelderd worden, wat aan zijn gezondheid direct ten goede kan komen en voor den arts, omdat 't van groot belang is te weten, hoe zijn werk door buitenstaanders beoordeeld wordt, hoe geneeskundige uitspraken en raadgevingen opgevat en hoe soms voorschriften door leeken naar eigen inzicht wat gewijzigd worden. Dit hangt ten nauwste samen met het begrip, dat de leek zich heeft gevormd van ziekte en van ziek zijn. Wat ik hierbij en in 't vervolg onder leekenopvatting versta, behoeft natuurlijk niet beslist Uw opvatting te zijn. 't Is slechts een veelvuldig aangetroffen meening.

We willen de zaak eens nader beschouwen.

Wat is de gangbare meening onder leeken over ziekte en over het werk van den geneesheer aan het ziekbed? Kijk eens, ik heb nog geen zéér lange ervaring, maar ik waag het toch me daarover uit te spreken. De voorstelling, die zich aan mij opdringt, is deze: Volgens den leek zijn er een aantal ziekten: gevatte kou, zenuwen (meestal niet levensgevaarlijk), tering, kanker, typhus, enz. enz. Die hebben hun kentekenen, die de dokter natuurlijk weet. Deze ziet de teekenen, geeft de ziekte haar naam en aan dien naam zitten nu onmiddellijk de namen van enkele bepaalde geneesmiddelen vast, waarvan de dokter er een voorschrijft

oorzaken. Men weet, dat vele ziekten veroorzaakt worden door kleine, slechts microscopisch zichtbare plantaardige of dierlijke wezens, bacteriën, bacillen, of hoe ook geheeten, die wij voor 't gemak maar in één woord ziektekiemen zullen noemen. Ook daarbij treffen wij allerlei verschillen aan tusschen de leden van eenzelfde soort, d. w. z. van eenzelfde groep, die we, omdat ze allerlei belangrijke kenmerken gemeen hebben, met één naam noemen. Zulke ziektekiemen kunnen b.v. 't eene oogeblik nog volmaakt onschuldig in de mondholte van een mensch liggen en een volgend oogeblik een kwaadaardig karakter aannemen en ons een keelontsteking bezorgen. 't Is nu nog mogelijk, dat er iets in de keel veranderd is, waardoor het weefsel daar meer vatbaar geworden is voor de ziektekiem, maar zeker ook niet te verwerpen is de onderstelling, dat er iets aan de ziektekiemen veranderd is. Bacteriologen kunnen ons veel verhalen van veranderingen, die ziektekiemen ondergaan in hun gedrag t. o. van het menscheijk (of dierlijk) lichaam, terwijl de hoofdeigenschappen, waaraan de bacterioloog ze onder het microscoop of langs scheikundigen weg herkent, dezelfde gebleven zijn. Hiermede hebben we nu al twee moeilijkheden, die bij de herkenning van ziekten te pas komen, onder de oogen gezien. We weten nu, dat eenzelfde soort ziektekiemen bij twee verschillende personen, op of in hetzelfde lichaamsdeel gezeteld, nog niet dezelfde ziekteverschijnselen behoeven teweeg te brengen, 1°. omdat de menschen niet gelijk zijn, 2°. omdat we nooit weten of ziektekiemen niet verschillend zijn, al lijken ze, met de ons ten dienste staande hulpmiddelen onderzocht, ook zooveel op elkander, dat we ze eenzelfde naam geven. Een enkel

Foto's uit de Poolstreken.

I. GROENLAND: Een Eskimo met den kop van een Walrus. II. SPITSBERGEN: een gedooide baardrob aan boord van een Stoomschip. III. ALASKA: Slechts eenige dagen oude Zeeleeuwen op de rotsige kust, zich koesterend in de zon. IV. OP HET WALRUS-EILAND: een broedplaats van Pinguins. Deze zeevogels, die bij groote groepen in de Poolstreken voorkomen, leggen ieder slechts één ei. Zij bouwen geen nest, doch leggen het ei op de kale rotsen, waar zij het, ontelbare paren bijeen, uitbroeden.

voorbeeld ter toelichting van het onder 1°. genoemde feit. Een kind krijgt diphtheritis. De schoolarts neemt van een aantal kinderen uit de omgeving van het patiëntje wat keelslijm en een bacteriologisch onderzoek wijst b.v. uit, dat bij de bankgenoot van het patiëntje diphtheriebacillen in de keel zijn, terwijl die bankgenoot toch gezond blijft. We moeten nu wel haast aannemen, dat deze bacillen geheel gelijk zijn aan die welke bij het eerste kind een ernstige ziekte hebben teweeg gebracht. Het is wel niet anders denkbaar, dan dat beide kinderen iets van eenzelfde groepje bacillen, misschien wel van één gemeenschappelijke stamvader afkomstig en onder dezelfde omstandigheden opgegroeid, naar binnen hebben gekregen. 1) Hier moeten dus de verschillen tusschen de beide aangevallen personen oorzaak zijn van het al of niet optreden van de ziekte. Ja, daar denk ik aan allerlei treffende ervaringen, die in den loop der tijden opgedaan zijn en aan heel boeiende, wetenschappelijke beschouwingen daarover, maar 't kan niet alles ineens uit de pen. We hadden immers nog een groep omstandigheden te bespreken, die van invloed kunnen zijn op een

ziekteproces. Uitwendige factoren zullen we ze maar noemen, komende van buiten het lichaam van den mensch en van den ziektekiem. En dan moeten we toch ook bedenken, dat er tal van ziekten zijn, die niet door ziektekiemen worden veroorzaakt. Laten we dat maar eens voor een volgenden brief bewaren.

Overmaat schaadt.

AESCLAPIUS.

1) Ziektekiemen en soortgelijke wezens kunnen zich op verschillende wijze voortplanten. Soms, bij de malaria-kiemen b.v. is dit proces zeer ingewikkeld, bij andere daarentegen is 't zeer eenvoudig. Vaak wordt een klein lichaampje aan de ziektekiem waargenomen, een z.g. spore, dat afgestooten wordt en waaruit zich een nieuwe ziektekiem ontwikkelt. De voortplanting kan zeer snel geschieden. Ik schrijf over die dingen nog wel eens apart.

en klaar is de zaak, verkeerde atmoop voorbehouden. De leek weet natuurlijk ook wel, dat de menschen onderling verschillend zijn, dat een bepaalde ziekte in een zwak lichaam meer kwaad sticht dan in een sterk, enz. Zoo kan men 't zich wel indenken, dat een dokter nog eens wat dieper over de zaak moet nadenken en bij gelijknamige ziekten soms verschillende maatregelen moet treffen. Al te dikwijls echter stuit de leek op onverklaarbare tegenstellingen. Waarom doet de dokter bij Jan nu dit, terwijl Piet, die ook een dikke knie heeft, precies 't tegengestelde moet ondergaan. Waarom zegt de dokter nu maar beslist, dat het dit of dat is, terwijl een buurman verleden jaar aan precies dezelfde kwaal heeft geleden en heel andere verschijnselen had. Wat geeft dat alles niet aanleiding tot ongerustheid, tot wantrouwen in den arts en daarmee al heel spoedig tot minder zorgvuldige naleving van zijn voorschriften of het stilletjes raadplegen van een anderen dokter! En o wee, als die andere dokter nu niet woordelijk hetzelfde zegt als de eerste. Laten we eens trachten, de oorzaak van die tegenstellingen op te sporen.

Hoe zullen wij het begrip ziekte bepalen? Ik zal het eens aldus zeggen. Ziekte is een reactie, een wisselwerking tusschen een ziekmakende oorzaak en een organisme, een geheel lichaam dus. We zouden het kunnen vergelijken met een scheikundig proces. Zoo'n vergelijking gaat altijd eenigszins mank, maar voor de voorstelling van de zaak doet dat er nu niets toe. Zoo'n scheikundig proces dan — ook een reactie — wordt bepaald door de stoffen die men bij elkaar brengt, maar bovendien nog door allerlei omstandigheden, als b.v. de temperatuur, de aanwezigheid van andere stoffen, die heelemaal geen direct scheikundige rol behoeven te spelen, enz. Welnu, ook de reactie tusschen

ziekmakende oorzaak en het lichaam is, behalve van den aard dezer beide dingen, afhankelijk van allerlei omstandigheden. Allereerst zij er de aandacht op gevestigd, dat de menschen onderling meer verschillen, dan men wel denkt. Hoeveel organen (hart, longen, spijsverterings-apparaat, hersenen, nieren met hun ganschen aanhang en nog veel meer) moeten er niet samenwerken om het normale leven zijn gangetje te laten gaan. En zoomin als twee menschen precies denzelfden vorm en grootte van neus of mond hebben, zoomin vindt men ook twee menschen, waarbij de inwendige organen precies gelijk zijn, ieder op zichzelf en in hun onderling verband. Dan de ziekmakende

NEEN!

DOOR ELISE RUTGERS

IK wil mijn testament maken," deelde Matthijs Beuks zijn vriend Anton Smink mede, „maar ik weet niet goed, wien ik tot mijn voornamesten erfgenaam kiezen zal!"

Anton Smink nam zijn pijp uit zijn mond en vestigde zijn vragend-verwonderde oogen op zijn ouden vriend.

„Wat?" vroeg hij. „Wat zeg je? Weet je niet...?"

„Neen," schudde de ander.

„Daar begrijp ik niets van! Je hebt den zoon van je zuster als kind aangenomen, hij beschouwt je als zijn vader en nu denk je erover, om een ander tot je erfgenaam te maken? Dat is mij te geleerd!"

Een oogenblik dampden de vrienden zwijgend voort, toen sprak Matthijs:

„Ik zou ook liever anders willen, maar de jongen zelf is schuld aan mijn weifelen."

„De jongen? Wat heeft hij uitgevoerd?"

„Niets, maar hij kan niet „neen" zeggen."

„Watblief?" vroeg Anton Smink, zich vooroverbuigend, in de meening, dat hij zijn vriend niet goed had verstaan.

„Hij kan niet „neen" zeggen! Daar moet je niet om lachen! Het is een ernstige zaak! Hij is te goedhartig! Je weet, dat ik tal van bloedverwanten heb, die op mijn geld azen, uit louter hebzucht, want geen van hen is arm te noemen; als Willem na mijn dood baas wordt over al, wat ik bezit, zullen ze als gieren op den jongen toeschieten en zoo lang rukken en plukken, totdat wat ik met werken en zwoegen heb bijééngebracht, is verdeeld en verbrokken, versnipperd en uit-elkaar-getrokken!"

„Je overdrijft!"

„Neen, ik overdrijf niet! De jongen kan nu eenmaal niet „neen" zeggen en dat zal zijn ongeluk worden; hij is dom van goedhartigheid!"

„Tür Jörgen ist mir gar nicht bange;

Der kommt gewiss durch seine Dummheit fort!"

prevelde Anton Smink, gaf dan zijn vriend den raad:

„Neem hem eens onderhanden!"

„Geeft niets!"

„Leer hem dan „neen" zeggen!"

„Hoe kan ik dat?"

„Wel, daar is misschien wel iets op te vinden; hij is een goede, volgzame jongen, hij doet altijd graag, wat je hem opdraagt, daarvan moeten wij partijtrekken!"

Hij zweeg en Matthijs Beuks dacht hardop:

„De bliksemsche jongen is slim genoeg en flink genoeg, zoodra het de zaken betreft; die kan ik hem toevertrouwen, maar als er op zijn goedhartigheid gespeculeerd wordt, is het mis! Een armoedig gezicht, een smeekende stem en hij is verloren! Als ik toch maar een middel wist, om..."

„Ik ben er!" zei Anton Smink. „Je moet hem zeggen, dat hij een week, neen, een maand lang elken dag het eerste verzoek, dat hem gedaan wordt, met een weigering beantwoorden moet!"

„Dat is een idee!"

„Welja! Laat hem dat beloven en als hij die belofte houdt, is hij een heel eind in de goede richting, dunkt mij!"

„Geen enkelen dag zal hij dat kunnen volbrengen!" verzuchtte Matthijs Beuks. „Hij is een lummel, die over zich loopen laat; wie hem op de rechte manier weet aan te pakken, kan hem zijn laatsten cent uit zijn broekzak kloppen."

„Je kunt het toch probeeren!"

„Dat zal ik ook!"

„Je ziet de dingen misschien te donker in; hij kan, als het moet, je zaken zelfstandig besturen, dus..."

„Daar is heel wat drillen noor noodig geweest, dat kan ik je verzekeren; dat is alleen te danken aan mijn voet bij stuk houden!"

„Houd dan nu ook weer voet bij stuk! Zal ik hem roepen?"

„Ja, hij is in den tuin!"

Gewillig kwam Willem Motman, die gedachtig aan het:

The kiss of the sun for pardon,

The song of the bird for mirth,

One is nearer God's heart in a garden

Than anywhere else on earth!"

zijn vrijen tijd met verzorging van den lokkenden tuin doorbracht, aanloopen, toen de roepende stem van Anton Smink hem bereikte.

Hij ging naar binnen en luisterde met verwonderden eerbied naar de wijze woorden, die zijn oom en diens vriend beurtelings over hem uitstortten.

Even tintelde er een lachje in zijn oogen, zijn lippen trilden even onder zijn donker snorretje, maar dra gaf hij zich opnieuw gewonnen aan den ernst, dien de beide oude heeren hem met hun gewichtig-doen schenen te willen opdringen.

Bedaard liet hij hen uitspreken en toen Matthijs Beuks eindigde met de vraag: „Wil je mij dat beloven?" antwoordde hij met toewijding in zijn stem:

„Zeker, Oom! Ik beloof het u, ik zal „neen" leeren zeggen, daar kunt u op rekenen!"

Tevredengesteld lieten zijn beide mentors hem gaan.

Den volgende morgen op zijn weg naar het station — hij ging geregeld elken Donderdag voor de zaken van zijn oom naar Amsterdam — ontmoette hij één van de voornameste begunstigers van Matthijs Beuks' kantoor; hij groette beleefd, maar de ander hield hem staande.

„Zeg eens, Motman," begon hij, „je kunt mij een grooten dienst bewijzen; wil je even aanloopen aan dit adres — je komt er langs op je weg naar de Beurs — eff zeggen, dat ik verhinderd ben, om vanmiddag te komen? Het is een kleine moeite; wil je die boodschap even voor mij doen?"

„Neen," zei Willem Motman. „Goedenmorgen, mijnheer!" Sprakeloos van verontwaardigde verbazing keek de ander hem na, liep toen regelrecht naar het kantoor van Matthijs Beuks, om op heftigen toon zijn beklag te doen over den onbeschaamd lummel, die hem op een vriendelijk verzoek met een kort „neen" had geantwoord.

Des avonds verweet Matthijs Beuks zijn neef:

„Het heeft mij heel wat moeite gekost, den ouden Koopmans tot bedaren te brengen; hij was woedend over je lompe weigering, om hem een kleinen dienst te bewijzen! Je hebt me bijna mijn besten klant doen verliezen door je onhebbelijk gedrag!"

„Maar Oom," verdedigde zich Willem Motman met een vermoorde-onschuld-gezicht, „ik moest toch het eerste verzoek, dat mij vanmorgen gedaan werd..."

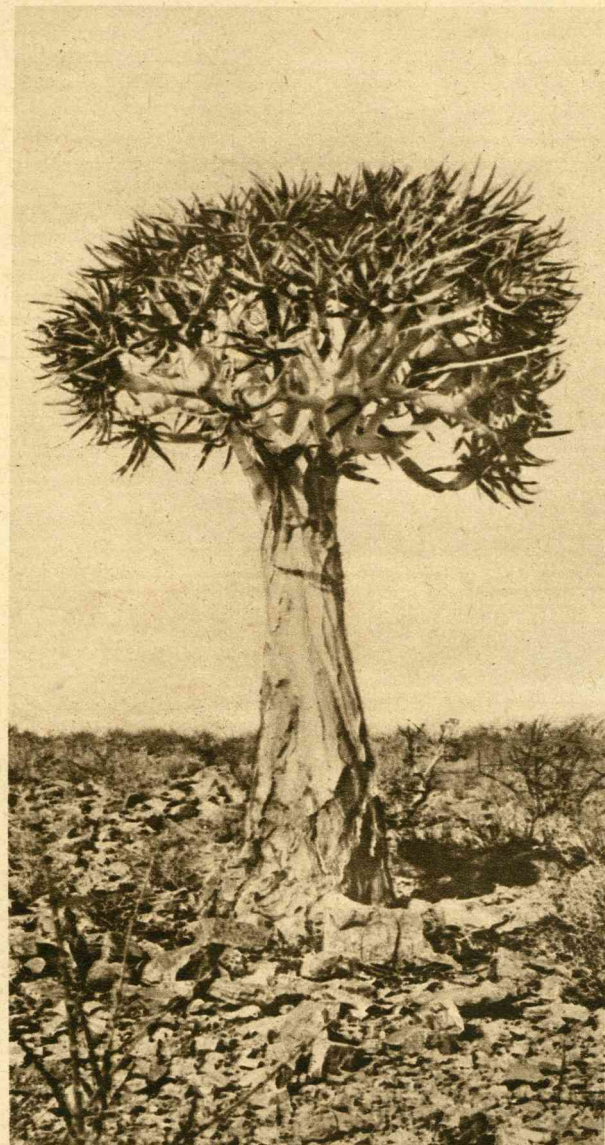
„Ezel!" viel de oude heer uit, „Zóó heb ik dat toch niet bedoeld!"

„Hoe dan, Oom?"

„Loop naar de maan!"

De eerste proefneming was geen succes gebleken, maar Matthijs Beuks paaide zich met de redeneering, dat de dingen niet elken dag zulk een verkeerden loop zouden nemen; hij moest voet bij stuk houden, totdat hij overwonnen had.

Den volgende dag ontmoette Willem Motman pas

EEN EIGENAARDIGE BOOM-VORM.

De 'koker- of papierboom, die in Zuid-West-Afrika inheemsch is en door zijn eigenaardigen bladerkroon den indruk maakt van een grooten distel.

tegen den avond iemand, die een verzoek tot hem richtte.

Het was Betsy Winkel, het meisje, door zijn oom tot zijn vrouw bestemd; hijzelf had een anderen smaak.

Betsy was niet leelijk, dat moest hij toegeven en zij was een rijke erfgenaam, maar die goede qualiteiten konden hem niet verzoenen met haar snibbigheid, haar trots, haar prating op haar geld, haar air van meerderheid, haar onuitstaanbaar humeur.

Hij wist, dat zijn oom den ouden Winkel had gepolst, hij wist, dat die volkomen instemde met de wenschen van zijn oom en dat het meisje er eveneens haar ingenomenheid mee had betuigd; hij wist, dat de beslissing bij hem lag en hij had reeds geruimen tijd het griezelige gevoel gehad, op den éenen of anderen dag in den voor hem gereedgehouden strik te zullen geraken, omdat hij geen middel zag, om dien nog langer te ontloopen.

„Dag Willem!" groette het meisje, terstond daarop met een zuur trekje om haar mond verwijtend: „Je laat je niet veel aan mij gelegen liggen!"

„Hoezoo?" trachtte hij tijd te winnen.

„Ik had je al lang verwacht, om over onze plannen te spreken; je oom en mijn vader hebben wel samen over onze toekomst geredeneerd, maar wij beiden hebben toch ook een woordje mee te praten! Ik moest eigenlijk boos op je zijn, want je lang aarzelen maakt mij de risée van ieder, die onze verlovings reeds had verwacht!"

Hij antwoordde niet op deze op snibbigen toon geuite woorden; door zijn zwijgen getroffen, vroeg het meisje:

„Je wilt me immers tot vrouw?"

„Neen," zei Willem Motman.

Van Betsy's antwoord hoorde hij alleen het aanvangs-stadium, hij redde zich door een haastige vlucht.

Tot zijn groote verlichting was zijn oom uit, toen hij thuis kwam; hij ontkwam daardoor voorloopig aan het opbiechten van de ervaringen van dien dag.

Des Zaterdag bezocht hij altijd een ver-af-wonenden klant, die een allerliefste dochter had, Roosje geheten.

Roosje wist het zóó aan te leggen, dat zij zijn bezoek nimmer miste en als de zaken afgehandeld waren, verbabbelde hij een verrukkelijk half uurtje met haar in den tuin of op den weg.

Nu hij voorgoed met Betsy Winkel gebroken had, kon hij te vrijer het lieve Roosje aanbidden en het verlangen naar haar deed hem den weg in versneld tempo afleggen.

Zij zag er liever uit dan ooit, maar zij keek niet vroolijk. „Wat is er?" vroeg hij.

„Ach, Willem, wat moet dat toch worden tusschen ons?"

„Ik heb je lief en jij mij! Dat weten wij beiden al lang en dat moet tusschen ons een huwelijk worden."

„Praat er niet zoo luchtig over! Je weet immers zelf, dat je oom nooit zijn toestemming daartoe geven zal! Ik ben maar een arm meisje en hij wil, dat je een rijke vrouw zult trouwen. Ach, ik heb in de laatste dagen zooveel over alles nagedacht en ik zie in, dat wij verkeerd gehandeld hebben, door onze oogen te sluiten voor alles, wat tusschen ons staat! Het is niet goed van ons, Willem, dat wij elkaar heimelijk ontmoeten! Ik wil dat ook niet meer en jij moet verstandig zijn en van mij afzien; het geeft niets dan ellende voor je, als je mij niet loslaat! Wil je mij beloven, je oom te gehoorzamen en mij te vergeten?"

„Neen," zei Willem Motman en toen zij protesteerden wilde, herhaalde hij nog krachtiger zijn „neen" en omhelsde en kustte haar totdat haar neiging tot verstandig-zijn verdwenen was.

Alleen triomfator keerde hij huiswaarts, op strijd bedacht, maar hij vergiste zich.

Pas den volgende morgen barstte de bom.

Op zijn terugweg uit de kerk was Matthijs Beuks van verschillende zijden ingelicht omtrent dingen, waarin hijzelf diep betrokken zat en bij zijn thuiskomst bulderde hij zijn neef toe:

„Ik hoor mooie dingen van je, mannetje! Betsy Winkel is woedend op je en haar vader smijt je de deur uit, als je het waagt, weer in zijn huis te komen! Verkeken is die mooie kans! En waarvoor! Voor een onnoozel wicht van een meisje, dat toevallig een aardig snoetje heeft, maar zoo arm is als een kerkkrat! Je ziet, ik weet alles!"

„Oom," bracht Willem bescheiden in het midden, „ik heb alleen gedaan, wat u mij bevolen hebt en..."

„Zwijg! Kon ik weten, dat je zoo'n schaapskop bent? Er is nog één manier, om je domheden te herstellen! Ik zal vanmiddag naar Barend Winkel gaan en hem zeggen, dat de geheele geschiedenis berust op een ellendig misverstand! Met Betsy moet je zelf maar spreken, die is wel te kalmeeren met wat lieve woordjes! Maar nu één ding! Je stuurt me de zaken niet weer in de war! Je doet blindelings mijn wil en anders hoef je niet te rekenen op een cent van mijn nalatenschap! Begrepen?"

„Ja, Oom!"

„Zul je doen, wat ik je zeg?"

„Neen."

„Aap van een jongen, ik..."

„Maar Oom, u bent vandaag de eerste..."

„Dat geldt niet voor mij, uilskuiken!"

„U hebt voor uzelf geen uitzondering gemaakt!"

„Nu voor de laatste maal: zul je met Betsy trouwen?"

„Neen!"

„Uit mijn oogen dan!"

Willem Motman verliet de kamer op hetzelfde oogenblik waarop Anton Smink binnentrad; de woede van den ouden Beuks keerde zich nu tegen zijn vriend.

„Je hebt mij een mooien raad gegeven! Een oproerigen, koppigen ezel heb je van den jongen gemaakt! Hij weigert de goede partij, die ik hem bezorgd heb en verslingert zich aan een meisje, dat geen cent bezit! En mij brutaliseert hij op een wijze, die alle begrip te boven gaat! Je hadt beter gedaan, je idioten raad voor je te houden en..."

„Mir wird von alledem so dumm,

Als ging mir ein Mühlrad im Kopfe herum!"

citeerde Anton Smink met wanhoopsgebaar. „Vertel mij de dingen wat bedarder, als je kunt!"

Matthijs Beuks deed het en zijn vriend constateerde met groote voldoening:

„Mijn raad was goed! Je doel is bereikt! Neen, stuif nu niet opnieuw op! Je zult toch zeker niet willen ontkennen, dat de jongen karakter heeft getoond!"

„Maar op een verkeerde manier!"

„Waarom? Omdat hij de snibbige Betsy niet tot vrouw wil en liever je geld laat schieten dan zijn ongeluk tegemoetgaan? Ik vind dat flink van hem; ik heb je ageeren voor dat huwelijk nooit goedgekeurd. Zoo, steek je pijp aan en laten we eens kalm over de dingen redeneeren. Je hebt altijd graag naar mijn raad en mijn meeningen geluisterd, doe dat ook nu! Stel je nu eens voor, dat je later sukkelig of ziekelijk wordt; wat verwacht je dan van een schoondochter — Willem is immers zoo goed als je zoon! — als Betsy Winkel? Liefderijke verzorging? Hartelijkheid? Ho maar! Scherpe woorden, ongeduldige klachten, toespelingen op haar meegebracht fortuin! Méér zul je van haar niet krijgen! En denk nu eens aan zoo'n zacht, lief schepseltje, dat nooit genoeg haar dankbaarheid zal kunnen uiten, als je haar als dochter wilt aannemen ondanks armoede en eenvoudig komaf! En denk eens..."

Anton Smink moest lang praten, veel tegenwerpingen weerleggen, alle bronnen van welsprekendheid te hulp roepen, maar... hij overwon.

En voortaan verdeelde Willem Motman zijn „ja's" en zijn „neens" tot volle tevredenheid van zijn driftigen, maar goedhartigen pleegvader.

DE STILLE TUIN

(3)

DEN ganschen nacht streed hij met zichzelf. 's Morgens had zijn plichtsbef de overwinning behaald. Hij zond aan het adres, dat hij gevonden had, een telegram. „Verzoeke de familie van de bij u wonende dame te berichten, dat deze onderweg is ziek geworden, en met ernstige longontsteking hier ligt. Zij moeten zoo spoedig mogelijk komen; toestand bedenkelijk. De dokter van Riedhausen, Doktersvilla op den Hochbichel.”

Er kwam geen antwoord op het telegram. Na een paar dagen kwam er een briefkaart: „Voor zoover ik weet, heeft mevrouw Gerhardinger, die sinds een jaar op de kamer bij mij woont, geen familie. Er is nooit een brief gekomen. Bij de paar mensen, die haar dikwijls bezocht hebben, ben ik geweest. Het deed hun leed, dat zij ziek is, maar zij konden haar niet opzoeken. Daar hadden zij geen geld voor. Mevrouw Gerhardinger heeft ook lang gespaard voor haar reis naar de badplaats. Zij heeft les gegeven. Bij de ouders van haar leerlingen heb ik gevraagd, maar niemand weet iets naders over haar. Als Mevrouw mocht sterven, verzoek ik u om bericht, opdat ik mijn kamer weer verhuren kan, omdat ik daarop ben aangewezen. Hoogachtend Lina Krumbergen.”

Hoofdschuddend had de dokter de briefkaart gelezen en ze dan ook, omdat de naam, zijn naam er op stond, verscheurd. Hij kon nu gerust wezen. Niemand kwam, niemand wist wie de vreemde was.

Maar als hij dan weer bij het bed van de zieke kwam, die nu bleek en ellendig, als den dood nabij, bewusteloos en met gesloten oogen lag, dan greep hem een overweldigend medelijden aan; hij zag slechts een arm, jong schepsel, dat na ontgoochelend omdwalen hier verlaten ineen stortte, naar wie geen mensch informeerde, dat geen leegte achterliet, als het in smart en angst den laatsten adem uitblies. Een grenzenloos medelijden met zijn gewezen vrouw greep hem aan.

Buiten was het een schoone lente-dag; in den tuin jubelden de vogels, en het helle licht, het gefonkel van de zon scheen met alle droefgeestigheid te spotten. Hij geloofde niet, dat de zieke den volgenden morgen nog beleven zou, de pols ging heel zwak, het hart was moe.

Hij week niet van haar bed. Wat zij hem ook had aangedaan, hij wilde haar niet alleen sterven laten.

De avond kwam; het werd donker, de lamp verlichtte slechts met een matten glans het vertrek; voor het geopende venster zag men de sterren schitteren.

Plotseling richtte zij zich op, keek om haar heen en zei zwakjes: „Het loopt op een eind met mij, hé dokter?”

„Nee, u is slechts wat zwak na de hooge koorts. De wijn zal u sterker maken!” troostte hij haar.

Zij dronk gehoorzaam, dan legde zij haar uitgeteerde, bleeke hand op zijn arm en zei nauwelijks hoorbaar: „Ik wil wel graag voor altijd inslapen. Het leven is zoo afschuwelijk. Maar ik wou nog graag een mensch, den eenigen, die goed voor mij is geweest, een woord van afscheid zeggen.”

„Wie is het?” vroeg hij snel, „zal ik hem roepen?”

„Nee, ach neen! Hij is ver weg — en hij zou ook niet komen. Maar schrijf u hem een paar regels, en stuur hem die — als — als ik dood ben.”

„U zult niet doodgaan!” herhaalde hij, om niet den angst op te wekken, dien hij voor onvermijdelijk hield, als hij haar in die gedachte sterkte. „Maar als u het wilt, zal ik schrijven.”

Hij haalde papier en pen en zette zich bij haar bed. Het licht deed haar moede oogen pijn en zij sloot haar oogen. Een oogenblik meende hij, dat ze weer ingesluimerd was; maar de bleke lippen bewogen zich:

„Ik heb je 't bitterste aangedaan; en ik was veel verschuldigd tegenover jou; maar geloof mij, dat ik zwaar geboet heb. Ik was zoo jong en dwaas. — Ik verlangde naar liefde, en ik wist heelemaal niet, dat ik het beste reeds bezat: een goed, trouw hart. Later heb ik pas ingezien, wat goedheid en trouw beteekenen. Maar toen — je hadt mij vaster bij mijn hand moeten vatten, je hadt mijn ziel niet zoo alleen moeten laten. Je was zoo zwijgzaam en ernstig. Die ander — die zei gloeiende woorden, die mij verblindden. Het klonk zoo mooi — en het was zoo vals en vluchtig. Aan de levende heb je nooit kunnen vergeven, ik weet het. Maar misschien vergeef je aan de doode. Ik kan niet sterven zonder dit laatste verzoek.”

Moeizaam, telkens wachtend, had zij de woorden eruit gebracht. Hij schreef alles op, strijdend met zichzelf, of hij zich bekend zou maken, of hij haar het woord van vergiffenis zeggen zou, waar zij om smeekte. Doch eer zij nog den naam, het adres had gedicteerd, was zij alweer bewusteloos achterover gevallen.

Toen de zon ontwaakte, sloep zij rustig ademhalend, voor de eerste maal diep en pijnloos.

Ook zijn grijze hoofd viel op zijn borst, en hij droomde in zijn leunstoel van zijn ouden tuin; daar stond hij met zijn jonge vrouw voor een bloeienden rozestruik en beknorde haar, omdat zij in kindelijken overmoed de teere knoppen wilde afsnijden.

De lamp brandde nog in het van zon vervulde vertrek, toen hij ontwaakte. Hij streek over zijn voorhoofd; zijn blik viel op de weemoedige woorden, die hem alseen aanklacht troffen: „Jij hadt mij vaster bij mijn hand moeten vatten, je hadt mijn ziel niet zoo alleen moeten laten. Je was zoo zwijgzaam en ernstig.”

Zachtjes, met omfloerste oogen, sloop hij de kamer uit,

hij sloot het papier in zijn schrijftafel en ging den bloeienden tuin in en liet de lente-wind om zijn hoofd waaien. Maar de beklemming wilde niet van zijn hart wijken. De zieke sloep; zij nam, toen zij ontwaakte, voedsel tot zich; haar pols ging krachtiger. Haar jeugd scheen te overwinnen.

De dokter kwam nu nog slechts aan haar bed, als het schemer was of als zij sloep; hij liet de blinden sluiten, eer hij zich in de kamer waagde. Zij mocht hem nu niet herkennen; zij, die nauwelijks aan de koorts ontkomen was, mocht niet aan een groote opwindning worden blootgesteld.

De oude huishoudster begreep den dokter niet, die nu plotseling weer niet meer uit zijn werkkamer kwam, haar de verpleging van de zieke alleen overliet en zich nauwelijks meer scheen te bekommeren om de patiënte, voor wie hij eerst zijn nachten had opgeofferd. Maar zij was een goede vrouw; zij morde niet over den last, dien zij van de vreemde had, maar vond het integendeel erg prettig als zij zeggen kon: „Zij heeft vandaag alles opgegeten! Zóó heeft het haar gesmaakt. Wij zullen haar wel weer gauw beter maken! Ja onze dokter kan het! Ik zeg het altijd! die verstaat de kunst!”

In één week had de genezing zulke vorderingen gemaakt, dat de zieke voor enkele uren het bed mocht verlaten. Zij knapte zienderoogen op.

Het was op een Zondag: De huishoudster had haar bij het aankleeden geholpen, had den leunstoel voor 't raam geschoven, de bel en den wijn op het tafeltje gezet en haar toen alleen gelaten. Voor de eerste maal ondervond de her-

NEERLANDS VOLKSLEVEN.

Bij de N.V. Uitgevers-Maatschappij en Boekhandel v. h. P. M. Wink te Zalt-Bommel verscheen zoo juist: „Neerlands Volksleven”. Deze zeer belangrijke uitgave, die verlicht is met 350 afbeeldingen naar oude platen en foto's van de bekendste fotografen in ons land, zag het licht naar aanleiding van het Vaderlandsch Historisch Volksfeest, dat in September 1919 te Arnhem onder zoo groote belangstelling gehouden werd. Al het zoo moeilijk verkregen materiaal, dat op dit feest was bijeen gebracht, is in woord en beeld in dit werk vastgelegd, terwijl nog talrijke andere gegevens, daaraan zijn toegevoegd. De teksten en de samenstelling van het illustratie-materiaal werden geheel verzorgd door den bekenden en bevoegden schrijver over Nederlandsche folklore D. J. v. d. Ven. Kosten noch moeite, zijn ontzien, om dit werk te maken tot een echt nationaal prachtwerk, en zoo is het geworden een uitstekende en prettige, onderhoudende gids door den rijken, bloeienden tuin van ons volksleven. — Hierboven reproduceeren wij een der afbeeldingen, voorstellend het eenige nog bestaande Nederlandsche plezier-trekjacht uit de historische scheepsverzameling van den heer G. C. E. Crone te Amsterdam.

stellende een zeker welbehagen, toen de zon zoo warm over haar zwakke leden, over haar bleeke handen scheen. Men hoorde de kerkklokken. In den tuin beneden bloeiden de appelboomen. Ook aan den grooten seringboom wiegden zich de groote lila trossen op den lichten adem van den wind en de geur kwam de ziekenkamer binnen. Deze geur, deze pracht riepen een donkere herinnering wakker, van een langvergeten stemming, waarover zij in de diepe stilte half in een droom verloren, peinsde. Toen trad uit het huis een donkere gestalte; de magere man met den grijzen baard ging, de handen op zijn rug, langzaam den grindweg op en neer, gevolgd door een grooten hond; de beide schaduwen gleden over den zon-beschenen weg.

En plotseling werd de herinnering van de eenzame vrouw helderder, levendiger, zoo machtig, dat zij met heete oogen iedere beweging van den man daar beneden volgde, zich oprichtte, de handen op haar hart drukte, dat harder en harder begon te kloppen.

„Goeden morgen, mijnheer Gerhardinger,” riep een boer, die het tuinhok voorbijging.

Zij greep naar haar voorhoofd in een beklemmenden angst. Kwamen dan de koortsdromen weer terug? Verwarde haar denken zich opnieuw? Waar was zij dan? Kon het verleden dan zoo tastbaar voor haar opduiken, dat het haar als werkelijkheid voor oogen stond. Zij droomde slechts — zij had den naam, dien zij zoeven hoorde, maar gedroomd! In een bange vrees voor haar eigen gedachten, in een verwarde opwindning greep zij de bel en belde.

De dokter in den tuin beneden luisterde. Hij riep de huishoudster. Maar de goede ziel was naar de kerk. Een oogenblik dacht hij na. Toen ging hij de trap op en ging de kamer van zijn patiënte binnen.

In het helle licht stond hij voor de vrouw, die hem ontzet,

Is er ook een
boek voor U bij?

SCHILDERKUNST: W. J. Steenhoff, Nederlandsche Schilderkunst in het Rijksmuseum. 3e deel.

Dit deel zal zeker evenals de beide voorgaande gretig koopers en lezers vinden. Wij kennen in onze taal geen werk, dat het hier gebodene evenaart. De platen, die een afzonderlijk deel vormen, maken het geheel zoo veel te waardevoller.

BELLETRIE: A. Conan Doyle, De Réfugiés. Geautoriseerde vertaling door Mevr. Nuijs-Posthumus. 2deelen. Amsterdam, N.V. Drukkerij Jacob van Campen.

J. H. Rosny, De Strijd om het Vuur. Geautoriseerde vertaling door Mevr. Nuijs-Posthumus. A'dam, N.V. Drukkerij Jacob van Campen.

LEVENS KUNST: Edw. E. Turginton, De triomf van de Daad. Vertaald door Mevr. B. Nolthenius-Mertens. Baarn, Hollandia-drukkerij.

Voor wien met oordeel 'te lezen verstaat, is uit dit boek veel te leeren, wat verstand en hart verheft!

SOCIOLOGIE: De Vergetenen. Verzameld door C. Boeke en Lod. v. Mierop, commissie uit het comité van actie tegen de bestaande opvattingen omtrent misdaad en straf. Blaricum, Uitgevers-Maatschappij „de Waelburgh”.

met groote, wijd-geopende oogen aankeek. En dan, eer hij het kon verhinderen, viel zij van haar stoel, zonk voor hem op haar knieën en stamelde, haar gezicht verbergend in haar handen: „Jij, jij!”

„Jij hebt mij in je huis genomen! Jij hebt me verpleegd — jij hebt mij gewaakt! Hoe kom ik hier! Hoe kom ik hier? Ik ben heelemaal in de war, ik begrijp niets meer. Jij, jij!”

Hij deed haar opstaan, drukte haar op den stoel.

Zijn gezicht was streng en somber.

„Ik heb een vreemde in mijn huis opgenomen, die men niet in het hotel dulden wilde. Ik heb een zieke verpleegd, want ik ben dokter en het was mijn plicht.”

Toen hij zag, dat zij over al haar leden sidderde, dat haar gezicht lijkwit was geworden, schoof hij haar het glas wijn toe: „Drink eens. Zoodra de huishoudster terugkomt, moet u naar bed. Ik zal haar naar u toezenden!”

Bij de deur keerde hij zich nog eenmaal om.

„Niemand weet uw naam. Wij zijn vreemden — ook voor anderen!” mompelde hij.

Ook voor hem was het verleden weer ontwaakt, nu zij niet meer hulpeloos en ziek in de kussens lag; nu zij als vrouw voor hem stond, weliswaar slechts als een treurige schaduw van de eens bloeiende gestalte. Het glanzende haar was haar gebleven als laatste spoor van de vernietigde schoonheid. Ook haar haar zou uitvallen na de hooge koorts.

Juist omdat het leven haar zoo gehavend en vertrappt had, hoorde hij steeds weer in zijn goede, van trots ompantserde hart de stem van het medelijden, die tegen zijn ouden wrevel vocht.

Zij probeerde nu uit alle macht gezond te worden. Zij wilde niet meer in bed blijven en verzocht haar verpleegster haar in den tuin te brengen; zij sprak van haar spoedig vertrek en vroeg naar haar koffer, naar de treinen. Of-schoon zij nauwelijks nog op haar voeten kon staan, vermande zij zich en ging alleen, een kracht huichelend, die zij niet bezat.

Maar als zij dan naast den bloeienden sering in den tuin zat, dan sloot zij moede haar oogen en liet zich verzinken in dromen, waarin alle gedachten verdoezelden.

„Ach, hoe mooi is het! Hoe mooi is deze rust!” mompelde zij zachtjes.

Maar als zij schreden hoorde, dan schrok zij op en schudde haar matte slaperigheid af en maakte een beweging, alsof zij wilde opstaan, vluchten, zich deemoedig verschuilen in een hoek. Maar zij bleef alleen. De dokter kwam niet bij haar rustplaatsje. Hij vermeed den tuin, als zij er was.

Zoo verliep weer een week. De appelbloesems vielen af, vlogen door de lucht als witte en rose vlukken. Aan de vroege rozen waren reeds teere knoppen en het groen der hagen werd steeds dichter en lichtender. Als in een smartelijke afscheidsstemming keek de bleeke vrouw naar de lachende lente-schoonheid.

Het was zoo Zondagsachtig-stil, de huishoudster was weer weg naar de kerk. De dog sloep in de zon. Een oogenblik stond de treurende vrouw beneden, en drukte de hand op haar hart, dat bij iedere opwindning stormachtig klopte; dan klopte zij zachtjes op de deur van de studeerkamer.

Op het „binnen” opende zij de deur; maar zij bleef verlegen op den drempel staan en zei alleen, zachtjes: „Ik wou u vriendelijk bedanken voor alles wat u aan mij gedaan hebt. Ik voel, dat ik nu gaan moet. De vrede daar buiten in den tuin is niet voor mij; ik zelf heb hem van mij gestooten — eens. Nu moet ik weer leeren, met het leven te worstelen. De bloemengeur, het vogelengezang, de rust — het maakt mij maar zwaarmoedig; dat ontrooft de kracht om voort te dwalen.”

Hij nam haar bij de hand en bracht haar de kamer binnen. De oude meubelen, het huisraad, dat zij wel kende! Er vielen duizend herinneringen op haar aan.

„Waarheen wilt u?” vroeg hij en zocht zijn ontroering onder een ruwen toon te verbergen. „De badplaats heeft nu geen zin. Voor de baden is u te zwak!”

(Wordt vervolgd).

H. PANDER
 & ZONEN

DEN HAAG AMSTERDAM
ROTTERDAM
**KARPETTEN IN ALLE
KWALITEITEN**

GROOT-AMSTERDAM.

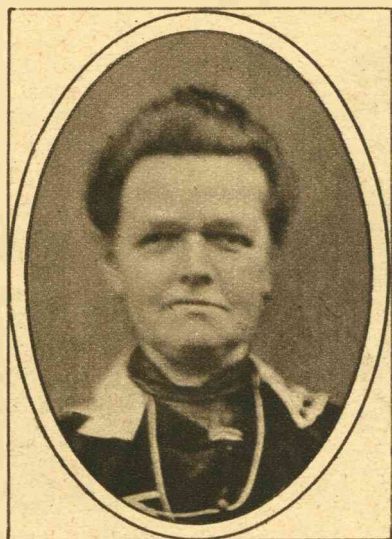
Op 1 Januari is de gemeente Watergraafsmeer bij Amsterdam getrokken. Op onze foto ziet men een groep Amsterdammers en Watergraafsmeeders, verzameld om de grenspaal, die om twaalf uur des nachts weggenomen werd.

S. G. MANGER CATS.

Met ingang van 1 Januari l.l. is de gemeente Hof-van-Delft (Z. H.) opgeheven. Hierboven geven wij een portret van den heer S. G. Manger Cats, die ruim 26 jaar aan het hoofd dezer gemeente heeft gestaan.

KARL LEGIEN,

de bekende Duitsche arbeidersleider, die den tweeden Kerstdag na een kort ziekbed overleed.

MEJ. E. M. SCHILDERS

hoopt den 14en Januari a. s. dertig jaar als dienstbode in betrekking te wezen bij de familie Onderwater te Nieuwkoop. Wel een zeldzaam feit tegenwoordig.

EEN MOOIE PRESTATIE.

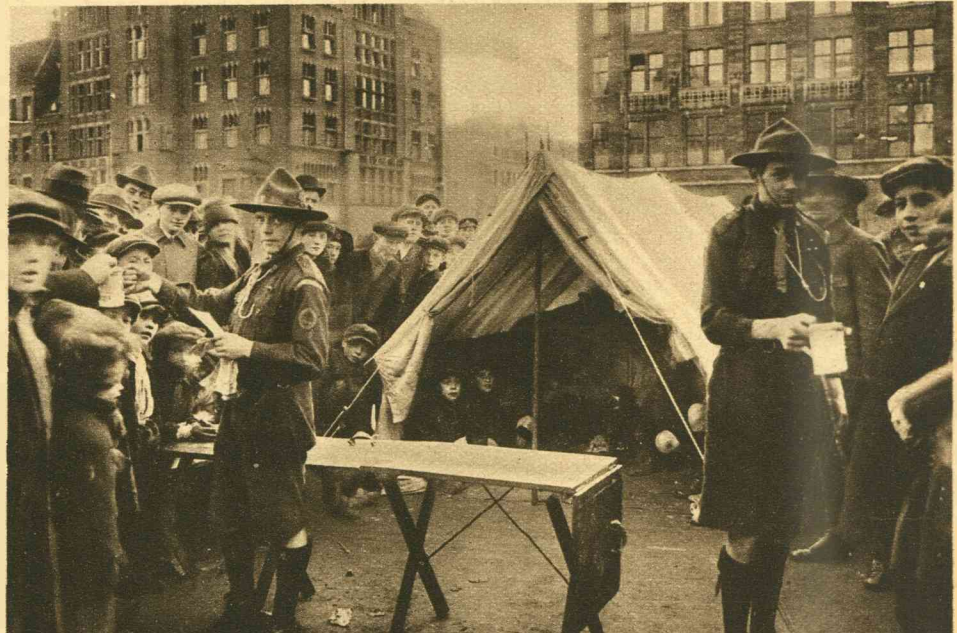
Op het Nat. Dansconcours, ter gelegenheid van het 10-jarig jubileum der Gebr. Kwekkeboom, dansleeraren te Haarlem, in de groote Sociëteits Verg. aldaar gehouden, behaalde de heer H. J. van Leeuwen, dansleeraar te Leiden, van 72 deelnemers in de afdeeling eerste prijs professionals 2 gouden medailles en in den eerewedstrijd de zilveren lauwerkrans met plaque.

KLARA ZETKIN IN TOURS.

De deutsche communiste Klara Zetkin was aanwezig op het congres der fransche socialisten in Tours en hield daar een redevoering, hoewel de fransche regeering haar een paspoort had geweigerd.

25-JARIG JUBILEUM VAN LOUIS CONTRAN (X)

den bekenden variété-artist. — De huldiging op 28 Dec. in den Hollandschen Schouwburg te Amsterdam.

„HULP AAN ONBEHUISDEN“

Ten bate van de Verg. „Hulp aan Onbehuisten“ hielden de Padvinders te Amsterdam verleden week een collecte. Om de voorbijgangers te lokken, hadden zij in letterlijken zin hun tenten in de straten der hoofdstad opgeslagen.